

Fieldmanager

HET VAKBLAD VOOR SPORTVELDBEHEER

NIEUWE ENGERLINGEN IN OPKOMST

De Japanse kever werd in 2015 ontdekt

**Eerste
Promax-velden**
met KVNB-certificering

Aannemer wint
kort geding
aanbesteding

**Groen
Techniek
Holland 2017**
12|13|14 sept

Bent u klaar voor de lange avonden?

Test uw veldverlichting tijdig

Zo, vroeg in het seizoen, hoeft op veel plaatsen nog altijd niet de veldverlichting aan. Maar dat is slechts een kwestie van tijd; voor men het weet zijn de avonden korter en donkerer. Juist daarom is het raadzaam om nu al de sportveldverlichting te testen. 'Door vast te stellen of alle armaturen het doen en of ze voldoende licht geven worden onaan-
gename problemen straks voorkomen,' merkt Michel van Dooren van LED sportveldverlichtingsfabrikant AAA-LUX op. 'Mocht blijken dat een armatuur het heeft begeven dan is er nu nog voldoende tijd om die te vervangen. En wanneer de conclusie is dat het veld onvoldoende wordt verlicht dan kan de club op tijd beginnen met het opstellen van een

begroting om de armaturen te vervangen.' Zelfs wanneer de club onvoldoende middelen in kas heeft, is het raadzaam om vervanging toch te overwegen. 'Ook vanaf januari volgend jaar kunnen clubs weer aanspraak maken op een subsidie om de aanschaf van LED sportveldverlichting te bekostigen. Wanneer het plan gedegen in elkaar zit dan kan die subsidie oplopen tot zo'n 30% waardoor de aanschaf plotseling wel een realiteit kan worden,' aldus Van Dooren.

Meer informatie op:

www.aaa-lux-lighting.com

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6917

4turf®

ENGELS RAAIGRAS TETRAPLOÏD
VOOR SPORT- EN RECREATIETERREINEN

DLF
SEEDS & SCIENCE

4turf®
by DLF

4x sterker
Gezonder gras
Sterker sportveld
Snellere vestiging
Droogtetoleranter

Mede door het 4turf graszaad krijgen veel
Masterline mengsels het keurmerk ShockProof!
Kijk voor meer info op www.dlf.nl/shockproof

A portrait of Professor Bernd Leinauer, a middle-aged man with short brown hair, wearing a red polo shirt. He is looking slightly to the left of the camera with a neutral expression. The background is a blurred outdoor setting with green foliage and a modern building with large windows.

32 Professor Bernd Leinauer: 'Alles doen om acceptabele greens mogelijk te maken zonder inzet van chemie.'

Nederland heeft eindelijk een eigen professor *turfgrass sciences*.

De DTRF (Dutch Turfgrass Research Foundation) en de universiteit van

Wageningen hebben vele jaren gelobbyd, maar op 1 juli 2017 ging professor

Leinauer aan de slag. Naast hoogleraar aan de New Mexico State University is

hij nu ook bijzonder hoogleraar in Wageningen.

COLOFON

Fieldmanager -een uitgave van NWST NeWSTories bv- wordt in een gemiddelde oplage van 1.900 exemplaren verspreid onder sportveldbeheerders in dienst van gemeentes, sportclubs en aannemers. Fieldmanager is het belangrijkste Nederlandse vakblad voor sportveldonderhoud waarbij de praktisch ingestelde vakman centraal staat.

Redactie & commercie

NWST NeWSTories bv
Fransesstraat 41
6524 HT Nijmegen
T 024-3602454
F 024-3602464
I www.fieldmanager.nl
M info@fieldmanager.nl

Hoofdredacteur: Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Operationeelmanager: Peter Jansen (peter@nwst.nl)
Redacteuren: Kelly Kuenen (kelly@nwst.nl)
Guus van Rijswijk (guus@nwst.nl)
Nino Stuivenberg
Vormgeving: Marie Cecile Oosterhout
en Tessa Benders (StudioBont)
Advertenties: Alberto Palsgraaf
(alberto@nwst.nl)
Rik Groenewegen
(rik@nwst.nl)
Sales support: Lieke van der Weijde
(lieke@nwst.nl)

Abonnementen

€77,- per jaar. De abonnementsperiode loopt van 1 januari tot en met 31 december van ieder jaar en uw abonnement zal jaarlijks automatisch worden verlengd, tenzij uw schriftelijke wederopzegging uiterlijk 31 oktober voorafgaand aan de nieuwe abonnementsperiode in ons bezit is.

ISSN: 2212-4314

Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze berusten bij Fieldmanager c.q. de betreffende auteur. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgever worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, scan, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook. Fieldmanager wordt tevens elektronisch opgeslagen en geëxploiteerd. Alle auteurs van tekstbijdragen in de vorm van artikelen of ingezonden brieven en/of makers van beeldmateriaal worden geacht daarvan op de hoogte te zijn en daarmee in te stemmen e.e.a. overeenkomstig de publicatie- en/of inkoopvoorwaarden. Deze zijn bij de redactie ter inzage of op te vragen.

Eerste Promax-velden met KNVB-certificering

Donderdag 20 juli was een belangrijke dag voor Alkmaar Sport, Adviesbureau Simoove en Fieldturf Benelux. De eerste twee kunstgrasvelden met Promax-korrels (PE-infill) werden toen namelijk door SGS Intron gekeurd conform de normen en reglementen van de KNVB.

Fataal ongeluk met dug-out krijgt een staartje

Beheerders van sportcomplexen en clubs moeten jaarlijks controleren of hun voorzieningen veilig genoeg zijn. Als ze de noodzakelijk geachte maatregelen in gang zetten, dekt de verzekering de schade als er onverhoopt toch een ongeluk gebeurt; een oplossing waarmee iedereen uit de voeten moet kunnen, volgens letselschadeadvocaat Liesbeth Poortman. Zij treedt op namens de ouders van slachtoffers van het dug-outdrama in het Friese Twijzel.

12

'Onderhoud bij voetbal is peanuts vergeleken met cricket'

De oudste, nog bestaande veldsportvereniging van Nederland is gevestigd in Deventer: de Koninklijke UD. De club is opgericht in 1875 en begon oorspronkelijk als cricketclub. Tegenwoordig gaat deze club, na een afsplitsing van de voetbaltak, twaalf jaar geleden, door het leven als de Sallandse Cricket Club. Vakblad Fieldmanager bracht een bezoek aan Sportpark het Schootsveld, waar de Sallandse is gevestigd, en maakte een rondje langs de velden met clubman Rutger Loenen en Steven Wiersema van DSV Zaden.

46

Nieuwe engerlingen in opkomst

Sinds een aantal jaren is er een nieuwkomer in engerlingenland in Italië. De engerlingen van de Japanse kever (Japanse beetle: *Popillia japonica*) vormen een geduchte plaag voor grasvelden in Noord-Amerika, die zich sinds zijn introductie in 1916 vanuit New Jersey zeer snel heeft verspreid over het continent. In de jaren vijftig werd gevreesd voor het meeliften met vliegtuigen vanuit Amerika en werd ook in Nederland aandacht gegeven aan dit verschijnsel. Het is toen niet gebeurd, maar recent is de soort nu dus in Italië gesignaleerd.

EN VERDER

- 8 Nieuws
- 11 Kale plekken gras, prooi voor straatgras
- 22 Wie denkt de STC wel dat ze is?
- 26 Aannemer wint kort geding aanbesteding Opsterland
- 41 Perfect Pitches
- 52 Hoofredactioneel

VOLG ONS

 twitter.com/fieldmanagement

 facebook.com/bladfieldmanager

Nieuwe grasmat Arena binnen 48 uur klaar

De Enk Groen & Golf, Fieldturf Benelux, Hendriks Graszoden, Amsterdam Arena en AFC Ajax hebben een paar drukke dagen achter de rug. Zaterdag 29 en zondag 30 juli trad U2 namelijk nog op in het stadion, terwijl op de woensdag daarna de Champions League-wedstrijd tussen Ajax en Olympique Nice in de planning stond. Dat betekende dat er nog geen drie dagen de tijd was om een compleet nieuwe grasmat aan te leggen. Met de nieuwe graszoden lag het veld binnen 48 uur na het laatste concert weer op zijn plaats. Ajax had woensdagavond dus de beschikking over een zeer verse mat. Groundsmanager Martin Brummel van Ajax is tevreden over het verloop van de aanleg van de mat: 'Dit was een logistieke operatie die we tot in de puntjes voorbereid hebben. De samenwerking tussen alle disciplines is perfect verlopen: een echte *team effort*.'

Premier League doet maaipatronen in de ban

In de Engelse Premier League zijn komend voetbalseizoen geen excentrieke maaipatronen meer te bewonderen. Dat maakte de competitie aan het begin van het seizoen online bekend. De Premier League laat weten dat het vanaf 2017/2018 'voor *ground staff* niet langer is toegestaan om creatief te zijn te zijn met het veldoppervlak'. De nieuwe regel is één van de tien wijzigingen voor komend seizoen. De Premier League heeft de beslissing genomen om de regels gelijk te trekken met die van de Uefa, wat betekent dat er geen andere patronen toegestaan zijn dan de traditionele horizontale. Volgens de Premier League is de nieuwe regel ingevoerd na overleg met de fieldmanagers van de clubs. Met de nieuwe regelgeving komt er een einde aan enkele bijzondere maaipatronen die afgelopen seizoen in de Premier League te bewonderen waren. Met name Southampton en Leicester City blonken hierin uit.

72ste editie Saltex-beurs

Op woensdag 1 en donderdag 2 november vindt de 72ste editie van Saltex plaats. Toegang tot de beurs, die plaatsvindt in Birmingham, is gratis. Saltex (*Sports amenities landscaping trade exhibition*) brengt alle ontwikkelingen in de (kunst) grasmarkt en de groene sector bij elkaar. Vorig jaar trok de tweedaagse beurs zo'n negenduizend bezoekers; de verwachting is dat het aantal dit jaar nog hoger zal liggen. Bezoekers kunnen op Saltex terecht voor gratis adviezen van experts, terwijl er ook educatieve seminars gegeven worden. 's Avonds worden traditioneel de IOG Industry Awards uitgereikt.

Met meer dan 250 exposanten op de beursvloer valt er ook dit jaar weer genoeg te zien. Tot die exposanten behoren onder meer Barenbrug, Bayer, DLF, GKB Machines, Granuband, Greenfields, Husqvarna, ICL, John Deere, Limagrain, Stihl en Votex. Bij GKB Machines hoefde men niet lang na te denken over nieuwe deelname. Tom Shinkins van GKB laat weten: '2016 was voor ons de tweede keer dat wij als zelfstandig bedrijf op Saltex stonden. We hebben toen veel orders binnen kunnen halen en daarom hebben we ook voor dit jaar weer geboekt. Het was goed om zo veel mensen uit de sector bij elkaar te zien, zowel uit het VK als de rest van Europa.'

Grasmeesters begeleidt accommodaties EK voetbal

Grasmeesters heeft voor het EK damesvoetbal 2017 alle stadions en trainingsaccommodaties begeleid. In totaal gaat het om zeven stadions en 28 trainingsaccommodaties.

Arno Harmsen van Grasmeesters: 'Wij hebben de clubs geadviseerd op het gebied van bemesting, doorzaaien en machinewerk. Verder hebben we de groeiomstandigheden en sporttechnische eigenschappen gecontroleerd en ondersteuning geboden aan de fieldmanagers; dit waren zowel ama-

teurs als professionals.' Er werd nauw samengewerkt met de Uefa, legt Harmsen uit. 'We hebben begrotingen samengesteld, berekeningen gemaakt en indien nodig trainingslocaties uitgezocht. Daarbij brachten we regelmatig verslag uit over de voortgang aan de Uefa.' Het hele proces moest binnen zeven weken afgewerkt worden, wat met alle renovaties een hele uitdaging was. Harmsen is dan ook tevreden met de resultaten. 'We krijgen veel complimenten van de teams, de organisatie en de betrokken onderhoudsmedewerkers. Het is dankbaar werk als je de betrokken medewerkers iets kan leren en hen op weg kan helpen met een mooi veld.'

Vebego neemt Rooden over

Rooden Landscape Solutions gaat verder als onderdeel van dienstverlener Vebego. Dat valt te lezen in De Limburger. Rooden gaat daardoor samenwerken met Balanz Facilitair, dochteronderneming van Vebego, maar blijft wel een zelfstandig bedrijf. Balanz Facilitair richt zich op schoonmaak, onderhoud en groen. Vebego heeft meer dan 100 bedrijven onder zijn vleugels, onder meer schoonmaakbedrijven, dienstverleners in de zorg en groenvoorzieners. Zo maakt ook Hacron Groen deel uit van Vebego. Directeur Niel Cortenraad van Vebego zegt tegen De Limburger dat het bedrijf met de overname in de top vijf van groenbedrijven komt te staan. De werknemers van Rooden Landscape Solutions blijven gewoon in dienst bij het bedrijf. CEO Roger Rooden neemt de rol van commercieel directeur voor de groentak voor Zuid-Limburg op zich.

Stor-it

Het speelseizoen zit er weer op, tijd om te herstellen!

melspring

www.olmix.com/plant-care

Enschedese hockeyclubs kiezen voor Edel ID-watervelden

De Enschedese Hockey Vereniging (EHV) heeft op haar accommodatie in Enschede de beschikking over drie velden. De club heeft al enkele jaren een capaciteitsprobleem en bovendien zijn de velden aan vervanging toe. Om ook speltechnisch een kwaliteitsslag te maken, is besloten om te investeren in watervelden. De toplagen van twee velden worden vervangen door een nieuwe waterveldconstructie. Daarnaast wordt de laatste hand gelegd aan de financiering van een vierde kunstgrasveld. Het streven is dat EHV in het nieuwe seizoen kan beschikken over drie nieuwe watervelden en een zandingestrooid veld dat nog enkele jaren mee kan.

Ook de Enschedese hockeyclub Prinses Wilhelmina (PW) investeert in de kwaliteit van zijn accommodatie. Nadat enkele jaren geleden een semiwater-veld is aangelegd, wordt nu ook het tweede veld vervangen. Ook voor PW is het een logische stap om voor dit veld over te gaan op een waterveld. Voor de financiering maken beide clubs gebruik van de garantstelling van de gemeente Enschede en de Stichting Waarborgfonds Sport. Na MHC Hattum en MHC Zutphen kozen dus ook EHV en PW voor Edel ID-waterveldsystemen, die deze zomer door Antea Group Sport worden aangelegd.

Stor-it

Reduceert uitspoeling van nutriënten

melspring

www.olmix.com/plant-care

Velden Zwolle en Heracles goedgekeurd

In de zomerstop hebben CSC Sport en Greenfields intensief gewerkt aan de renovatie van het kunstgras in de stadions van Heracles Almelo en PEC Zwolle. Beide clubs hebben gekozen voor de MX Elite-mat. Volgens CSC Sport staat deze mat door de speciale weeftechnieken garant voor de meest natuurlijke speeleigenschappen. Wout Droste, speler van Heracles, lijkt de fabrikant hierin gelijk te geven. In een interview in TC/Tubantia meldt hij: 'Ik heb tot dusver op aardig wat kunstgrasvelden

gespeeld, maar dit is wel het lekkerste kunstgrasmatje. En dat zeg ik niet omdat het over m'n eigen club gaat. Je merkt dat de natuur steeds beter nagebootst wordt. Dat merk je aan hoe de bal stuiter, hoe de bal glijdt.'

De ligging van het nieuwe veld bij PEC Zwolle is 40 cm hoger dan het vorige veld, waardoor uitbreiding van de tribunes mogelijk is geworden zonder dat dat ten koste gaat van het zicht van de supporters. CSC Sport en Greenfields hebben in een tijdsbestek van slechts 48 uur het stadionveld bij Heracles Almelo gelegd én ingevuld. Snel schakelen en een strakke planning waren een must. Het veld moest snel worden opgeleverd, zodat de selectie weer kon starten met de training. Het unieke aan dit project is dat Heracles de eerste club in Nederland is die veldverwarming onder het kunstgrasveld heeft.

Stor-it

Verbetert drainage

melspring

www.olmix.com/plant-care

Nu al meer dan 90.000.000 m² Echte topkwaliteit kunstgras

De afgelopen tien jaar heeft CCGrass, producent voor kunstgras-systemen voor voetbal, zijn service-netwerk uitgebreid door heel Europa, het Midden-Oosten, Noord- en Zuid-Amerika, Azië en Oceanië. De jaarlijkse productie bedraagt 10 miljoen vierkante meter kunstgras, wat ongeveer gelijk is aan 4 voetbalvelden per dag. Kwaliteitsproducten van CCGrass worden wereldwijd gebruikt door topvoetbalclubs, zoals Championship-winnaar Chelsea, en worden gebruikt in toernooien zoals de Homeless World Cup, de FIFA U-17 World Cup en de FIFA U-20 World Cup.

Als een van de weinige FIFA Preferred Producers (FPP) levert CCGrass oplossingen voor professionele voetbalvelden.

Het kunstgras excelleert in balrol, balstuit, shockabsorptie en wrijving met de huid en voldoet aan alle door de FIFA gestelde waarden.

CCGrass biedt een breed productaanbod dat voldoet aan de wensen wereldwijd. Ongeveer 50 CCGrass-kunstgrasvoetbalsystemen zijn getest en goed bevonden volgens de FIFA-standaard.

CCGrass

www.ccgrass.com

Traas en Ova Sport B.V.

UW PARTNER IN SPORTBOUW

onderhoud
aanleggen
renoveren

Noordland 7
4451 RP Heinkenszand
T. 0113-612322

Thuis op uw terrein

Oude Heijningsedijk 30, Heijningen.

Telefoon: (0168) 46 28 56.

E-mail: info@gbf-bras.com www.gbf-bras.com

BRAS FIJNAART CULTUURTECHNIEK

Kale plekken gras, prooi voor straatgras

De hete droge julimaand en de natte koude augustusmaand zijn niet bevorderlijk voor een mooie gesloten mat in het najaar. Er ontstaan kale plekken door droogte of door te natte omstandigheden. Kale plekken zijn een prooi voor onkruiden zoals straatgras. Straatgras vestigt zich zeer snel. Ook bij lage temperaturen krijgt straatgras het voor elkaar om zich flink te vermenigvuldigen. Die kale plekken vormen zich snel als er niet wordt doorgezaaid en worden dus razendsnel opgevuld met straatgras. Door ook in het najaar door te zaaien, kan de mat alsnog sterk de winter in gaan. Doorzaaien met veldbeemdgras heeft in het najaar echter steeds minder effect, aangezien veldbeemd licht nodig heeft om te kiemen en de lichtintensiteit steeds minder wordt. Met een 100 procent Engels raaigras, bijvoorbeeld SV100, kan wel concurrentie worden geboden tegen straatgras.

Auteur: Olaf Bos, namens Plantum

Najaarsdoorzaai van cruciaal belang

Straatgras is overal en als de omstandigheden voor het plantje maar even gunstig zijn, bijvoorbeeld door nattigheid, steekt het de kop op in een sportveld. De herfstmaanden zijn traditioneel een periode waarin straatgras nog eens probeert zich in de grasmat te handhaven of juist te vestigen, net voordat de winterkou intreedt. Dit wordt nog gemakkelijker als de grasmat open is en dus ruimte biedt voor de vestiging van straatgras. Daarom is tijdig doorzaaien met bijvoorbeeld een SV100 van cruciaal belang. Doorzaaien met veldbeemd wordt naarmate het najaar vordert steeds minder succesvol, aangezien veldbeemd voldoende licht nodig heeft om te kiemen en zich minder makkelijk in een bestaande mat vestigt. Met Engels raaigras kan wel concurrentie worden geboden tegen straatgras. Als een grasmat met een mooie dichte zode de winter in gaat, wordt het risico op straatgras in het vroege voorjaar kleiner.

Doorbreek straatgrascyclus

Juli was op de meeste plekken warm en zonnig, maar augustus juist fris en nat. Hierdoor heeft straatgras zich op veel plekken goed weten te vestigen. Veel grasmatten beginnen het nieuwe seizoen dus met een valse start. Straatgras wordt er sneller uit gespeeld en kan dus halverwege het seizoen veel kale velden opleveren, die daarmee

weer een prooi zijn voor straatgras, enzovoort, enzovoort. Om deze straatgrascyclus te doorbreken, is regelmatig doorzaaien dus wenselijk. De timing van doorzaai is om meerdere redenen altijd erg lastig, maar belangrijk om te onthouden zijn de bloeimomenten van straatgras. Tijdens deze bloei wordt nieuw zaad gevormd en is de verspreiding van het ongewenste gras maximaal.

Straatgras herkennen

Straatgras is over het algemeen makkelijk te herkennen. Zo komt het jongste blad van straatgras gevouwen tevoorschijn; dit wordt ook wel gevouwen spruit genoemd. Het blad heeft aan de basis geen oortjes en het ongeribde blad is aan de achterzijde dof en vaak bleekgroen van kleur. Dit kleurverschil is in grasmatten vaak duidelijk te zien. Ten slotte heeft *Poa annua* een lang en melkwit tongetje. In het veld is straatgras vooral aan de weelderige zaadvorming te herkennen. Straat bloeit namelijk jaarrond. Ribben ontbreken in het blad van straatgras; hierdoor is het blad slap en golvend.

Slechte betredingstolerantie

Straatgras verdraagt betreding matig tot slecht. Dit komt mede door de ondiepe beworteling. Hierdoor wordt het gras snel weggeschopt of

-geslagen, wat kale plekken kan opleveren die de spelkwaliteit op een sportveld of een golfbaan behoorlijk naar beneden brengen.

Optische kwaliteit straatgras

De optische kwaliteit van straatgras is zeer slecht. Het gras verkleurt bij een matige voedingstoestand van middengroen naar lichtgroen. Onder droge omstandigheden blijft de kleur van straatgras niet hetzelfde. Wanneer het vochtgehalte in de top laag is, verkleurt het direct naar lichtgroen en gaat het vervolgens weelderig bloeien.

Vroege kieming

Straatgras kiemt al bij lage bodemtemperaturen van zo'n 7 tot 8 °C. Wanneer velden zijn kaalgespeeld, komt straatgras er dus vaak als eerste door, omdat de meeste grasmengsels, zeker met veldbeemd, pas kiemen bij hoge temperaturen. De kale plekken worden dus snel opgevuld. Met Engels raaigras kan wel worden geconcentreerd bij dergelijke temperaturen. Met SV 100 wordt de strijd aangegaan met straatgras.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6937

'Onderhoud bij voetbal is peanuts vergeleken met cricket'

Op bezoek bij de oudste veldsportvereniging van Nederland

Rutger Loenen

De oudste, nog bestaande veldsportvereniging van Nederland is gevestigd in Deventer: de Koninklijke UD. De club is opgericht in 1875 en begon oorspronkelijk als cricketclub. Tegenwoordig gaat deze club, na een afsplitsing van de voetbaltak, twaalf jaar geleden, door het leven als de Sallandse Cricket Club. Vakblad Fieldmanager bracht een bezoek aan Sportpark het Schootsveld, waar de Sallandse is gevestigd, en maakte een rondje langs de velden met clubman Rutger Loenen en Steven Wiersema van DSV Zaden.

Auteur: Nino Stuivenberg

Sportpark het Schootsveld is een bijzondere locatie. Niet vanwege de voetbalclubs die daar hun wedstrijden spelen, maar vanwege de velden van de Sallandse. De club uit Deventer is één van de weinige cricketclubs in Nederland die over echte grasvelden beschikt. Ons land telt slechts zes locaties waar cricket op echt gras gespeeld wordt; de rest is allemaal kunstgras. De Sallandse is daarvan de enige die over twee grasvelden beschikt, wat niet in de laatste plaats te danken is aan Rutger Loenen, die al decennialang bij de club betrokken is. Dertig jaar geleden was hij voorzitter van de club, een functie die hij tien jaar bekleedde. Op dat moment moest de club verhuizen en ontstond bij Loenen het idee om *grass pitches* aan te leggen.

Veel klei

Dat idee werd echter niet direct met gejuich ontvangen, legt de inmiddels 72-jarige Loenen uit. Hij blikt terug: 'Ik ben in het verleden regelmatig naar Engeland geweest, waar talloze cricketvelden met echt gras aangelegd zijn. Ik was de eerste die zei: dat kunnen wij in Nederland ook. Natuurlijk werd ik voor gek verklaard, maar uiteindelijk zijn de velden er toch gekomen.' In de ruim twintig jaar

die volgden, was Loenen verantwoordelijk voor de aanleg en het onderhoud van de *grass wickets* van de club. Inmiddels beschikt de Sallandse over twee velden met negentien pitches: negen op veld één, en tien op het tweede veld. De pitches worden voor de wedstrijden gefaseerd gemaaid tot op twee millimeter op de twee dagen voor de wedstrijd. Gedurende het seizoen, dat loopt van mei tot begin september, wordt het gebruik van de pitches gerouleerd: zodra er één pitch versleten is, verplaatst het spel zich het weekend daarna naar de pitch die twee vlakken verderop ligt. De verschillen in slijtage tussen de pitches zijn dan ook duidelijk te zien.

Aan het eind van het seizoen, medio september, voert de club altijd de jaarlijkse renovaties uit. Loenen legt uit: 'In de eerste week van september schrapen we de velden kaal tot op twee millimeter. Na het verticuleren gaan we er twee tot drie keer overheen met de verticuteermachine, en wordt de *square* schoongeborsteld en gezogen. Daarna wordt het zaad ingebracht in *slits* van 2,5 millimeter breed en een centimeter diep. Met de borstels vegen we het zaad in de *slits*. In totaal gaat er vier

ton topdressklei overheen; dat is gedroogde en gezeefde klei, die onder andere uit Engeland wordt gehaald.'

Klei is er genoeg op cricketvelden. De pitches worden aangebracht op een laagdikte klei die in het geval van Deventer varieert tussen de 25 en 40 centimeter. 'Het liefst heb ik zo veel mogelijk klei. Hoe dikker de laag, hoe beter. Het is ongelofelijk hoe goed de wortels het doen in klei', geeft Loenen aan. Door gesteggel met NOC*NSF is het hem echter niet bij alle pitches gelukt om de gewenste hoeveelheid klei in de grond te krijgen. De klei op deze velden is overigens gewoon afkomstig uit Nederland. Dat is bij andere velden niet altijd het geval, weet Loenen. 'Er zijn velden waarvoor de klei speciaal uit Engeland gehaald is, maar dat vind ik echt onzin. De klei die zij daar gebruiken, hebben wij hier in Nederland ook gewoon.'

Heilig gras

Als de velden eenmaal gerenoveerd zijn, worden ze gedurende de winter – wanneer het voetbalseizoen in volle gang is – met behulp van oranje netten afgesloten. Dat is hard nodig. Aangezien de

7 min. leestijd

Het verschil tussen de pitches is goed te zien.

cricketvelden in Deventer midden tussen de voetbalvelden liggen, wordt het gras namelijk jaarrond betreden, weet ook Loenen. 'In Engeland is cricket heilig en loopt iedereen met een grote boog om de velden heen, zodat ze niet beschadigd worden. Er gaat daar in het cricket net zo veel geld om als in het voetbal. Dat is in Nederland wel anders; hier kijkt niemand ernaar om.'

De velden in Deventer worden regelmatig gewalst met een machine die 2,5 ton weegt. Loenen: 'Als een greenkeeper dat hoort, zou die gek worden. Zij

'In Engeland liggen zesduizend van deze velden, in Nederland zes'

denken dat er niets groeit bij compactie, maar het gaat ons niet alleen om de bovenkant. Zolang er maar genoeg wortel is, zit je goed.' Overigens heeft Loenen met zijn jarenlange ervaring inmiddels alle Nederlandse golfbanen wel gezien. Het onderhoud bij cricket gaat nog wel een stapje verder, vindt hij. 'Ik denk dat qua sport bowls het meest uitdagend is, gevolgd door cricket en tennis. Daarna komen golf en voetbal. Het onderhoud bij voetbal is peanuts vergeleken met cricket. Als zij schade aan het gras hebben, trek je het gras eruit en kun je zo een nieuwe zode leggen of op die plek doorzaaien. Een week later is er niets meer van te zien. Dat is bij ons wel anders.'

De velden van de Sallandse zijn ingezaaid met Eurograss SV100 Maxima van DSV Zaden. Daarover is Loenen dik tevreden: 'Het groeit snel en de wortels worden goed opgepikt; dat is voor ons het belangrijkste. En het moet natuurlijk kort gemaaid kunnen worden, maar ook dat is het geval.' Van SV100 Maxima maakt de club nu voor het derde seizoen gebruik, aldus Loenen. Hij kwam het mengsel op het spoor door contact met Jan IJmker van Vitagro, dat de producten van DSV in die regio verhandelt. Loenen: 'Ik was een aantal jaar geleden aanwezig op de Dag van de Sportaccommodaties in Houten, waar ik met IJmker in contact kwam. Zijn theorieën over gras spraken mij wel aan, waarna ik bij hen terecht ben gekomen.' Bij Vitagro koopt Loenen zowel zijn graszaden als zijn meststoffen in, waarbij de keuze qua meststoffen is gevallen op Haifa Multigreen.

Engels raaigras

Namens DSV Zaden komt Steven Wiersema regelmatig polsen hoe het gras erbij ligt in zijn woonplaats Deventer. Wiersema bezocht de Sallandse twee jaar geleden voor het eerst. Hoewel DSV voornamelijk actief is op het gebied van voetbalvelden en openbaar groen, en dus niet zozeer cricket, zijn projecten als deze wel degelijk interessant voor het bedrijf, legt Wiersema uit. 'De grondslag bij dit soort velden is compleet anders. Het is voor ons juist interessant om te zien hoe zo'n mengsel presteert in deze ondergrond. Zo doe je weer ideeën op voor andere mengsels en innovaties.'

SV100 Maxima is voor cricket goed geschikt, aldus Wiersema. 'In dit soort situaties is het belangrijk om goed mee te denken. Je hebt hier een mengsel nodig dat fijnbladig is en waarbij zeer kort gemaaid kan worden, tot 2 millimeter. SV100 Maxima voldoet aan die eisen. Het meng-

ACHTERGROND

GRAS GROEN
ADVIES RECREATIE
SPORT

WEDSTRIJD AFGELAST?

**WIJ REGISSEREN
UW SPORT
ACCOMMODATIE
IN TOP CONDITIE**

GRAS ADVIES IS
ONDERDEEL VAN **dag.nl**

074 2020 258
www.grasadvies.nl

www.smitsveldhoven.nl

www.fsb-cologne.com

Photo of Beijing Stadium: © Aup, Chris Dite

RECREATIE. SPORT. ZWEMBADEN.

KEULEN,
7T/M 10 NOVEMBER 2017

INTERNATIONALE VAKBEURS VOOR RECREATIERUIMTE,
SPORT- EN ZWEMBADACCOMMODATIES

TIJD EN GELD BESPAREN!

Tickets online bestellen via:

www.fsb-cologne.com/tickets

RS Vision Expo BV
Excl. Vertegenwoordiging
van Koelnmesse in Nederland
Panoven 13 | 3401 RA IJSSELSTEIN
Tel: 030 - 3036450 | Fax: 030 - 3036456
tickets@koelnmesse.nl | www.koelnmesse.nl | www.rsvisionexpo.nl

 koelnmesse

Vos Capelle

Aanleg en renovatie sportvelden

Een goed sportveld begint bij de basis: een gezonde bodem! Vos Capelle adviseert, levert en verzorgt alles voor het aanleggen, onderhouden en renoveren van sportvelden.

Voor meer informatie over het VOSCA Aanleg- en Renovatieplan, neem vrijblijvend contact op met onze adviseurs.

Hoofdstraat 35 | Sprang-Capelle | 0416 - 311 326 | www.voscapelle.nl

Natuurlijk goed

GRASMEESTERS
meesters in grasmanagement

www.grasmeesters.nl
info@grasmeesters.nl
tel: +31 6 22 52 19 14

Het hoofdveld gezien vanaf de kantine.

sel bestaat voor honderd procent uit Engels raaigras en bevat rassen die zowel in Nederland als Engeland hoog staan aangeschreven.' SV100 Maxima is een mengsel met Eurodiamond, Eurocordus en Eurosport. Wiersema omschrijft SV100 Maxima als een mengsel dat geschikt is voor extreme omstandigheden, en voor mensen die de puntjes op de i willen zetten. Hij vervolgt: 'Het ene ras is wat fijner, terwijl het andere juist veel bespeeling aankan. Op die manier maak je een *blend* die het goed doet onder alle omstandigheden.'

'Bij voetbal zijn beheerders gewend om alleen naar de bovenkant te kijken, maar er speelt veel meer', aldus Wiersema. 'Mijn collega zegt weleens: we zijn gewend om te kijken met de ogen van een koe. Dat is hier goed van toepassing. Van een afstand lijkt een gebruikte pitch misschien helemaal kaal, maar het gaat om het wortelpakket: dat zorgt ervoor dat de mat hier binnen vijf à zes weken weer helemaal groen is.' Wiersema houdt de ontwikkeling van het gras nauwlettend in de gaten. 'Door al het walsen zit er bijna geen lucht meer in

De velden worden regelmatig gewalst met een machine van 2,5 ton

de grond, wat niet bepaald bevorderlijk is voor de groei. Toch is er veel wortel nodig. Dat is heel interessant om te zien, want het is compleet anders dan bij voetbal.'

Rutger Loenen

Internationale status

Loenen heeft het onderhoud van de velden altijd zelf gedaan met een aantal vrijwilligers. In het verleden werkte hij onder meer voor Dennis en Coremaster, waardoor hij weet hoe de machines in elkaar zitten. Het groot onderhoud en schoonmaakwerk doet hij allemaal zelf. 'In de winter zitten we hier één keer per week met twee jongens bij elkaar om aan de machines te werken. We halen dan alles uit elkaar en maken het grondig schoon.' Het resultaat mag er zijn. Waar andere cricketverenigingen al aan hun derde generatie machines toe zijn, werkt Loenen nog met materiaal dat al meer dan twintig jaar meegaat en nog steeds in orde is.

Het eerste veld van de club voldoet aan de ODI-status, wat betekent dat de allergrootste internationale wedstrijden in Deventer gespeeld kunnen worden. Die status stelt specifieke eisen aan het formaat van het veld. Om dat voor elkaar te krijgen, is enkele jaren geleden de bestrating voor een deel verplaatst, met veel medewerking van de

Loenen en Wiersema in gesprek.

Steven Wiersema

gemeente Deventer. Voor wedstrijden wordt het veld afgezet met vierhonderd meter touw. Belijnen is geen optie, aangezien er ieder weekend weer een andere pitch wordt gebruikt. Zelf heeft de club niet zo veel leden meer, legt Loenen uit, maar toch worden de velden volop bespeeld. Deventer vormt namelijk regelmatig het decor voor internationale wedstrijden en jeugdtoernooien.

Goede reports

De werkwijze van Loenen is ook bij anderen niet onopgemerkt gebleven. Loenen: 'Onze velden scoren vaak goed in de *pitch reports*, het verslag dat de umpire uitbrengt over de toestand van het veld. Umpires uit het buitenland geven ons goede cijfers.' Bij de aanleg van nieuwe grasvelden wordt Loenen dan ook regelmatig om advies gevraagd. Hij was betrokken bij de bouw van verschillende stadionvelden, zoals de Amsterdam Arena en het Gelredome. Ook op de Nederlandse cricketvelden heeft hij zijn stempel gedrukt. Loenen werkte mee aan cricketvelden in Amsterdam en was twee jaar geleden nog betrokken bij de aanleg van velden bij Kampong in Utrecht. Zelf is hij inmiddels geen

Wereldprimeur!

BelRobotics en DSV zaden introduceren
het meest innovatieve, duurzame, milieuvriendelijke, gezonde
én best bespeelbare concept sinds mensenheugenis:

GRAS

Gras, zult u denken? Inderdaad, gras!
Maar het is geen gewoon gras; het gaat veel verder:

BACK TO NATURE SPORTVELDCONCEPT

Het bewezen en duurzame alternatief voor kunstgrasvelden

Cijfers uit meerjarig onderzoek tonen aan dat een robotmaaier gecombineerd met het juiste grasmengsel een veld op alle fronten beter laat presteren.

Het Back To Nature sportveldconcept is speciaal ontwikkeld als alternatief voor kunstgrasvelden, of als aanvulling op bestaande grasvelden. Tijdens de ontwikkeling hebben Belrobotics en DSV zaden hun kennis en krachten gebundeld. Met als resultaat: een gezondere grasmengsel met een verbeterd maaibeeld en een hogere zodechtheid.

Kijk op de website voor alle geselecteerde dealers van Back To Nature!

- ✓ Betere bespeelbaarheid
- ✓ Ultieme vorm van mulchen
- ✓ Nauwelijks maaibelasting op het veld
- ✓ Geen grasafval
- ✓ Geen gezondheidsrisico's
- ✓ Duurzaam en uiterst milieuvriendelijk
- ✓ Nauwelijks CO₂ uitstoot

Neem voor meer informatie contact op met:

E tb@belrobotics.com
T +31 (0)6-38665519
I www.belrobotics.com

E info@dsv-zaden.nl
T +31 (0)485-550610
I www.dsv-zaden.nl

Groei door
innovatie

ACHTERGROND

onder andere doordat beheerders te lang op de natuur wachten, vindt hij. Loenen: 'Ik zeg altijd: er komt nooit regen, dus je moet gewoon beregenen. Overigens is te veel regen ook niet erg. Het water loopt van het veld af naar de drainagepijpen die aan de zijkant van het veld liggen. En klei spoelt toch niet uit.' Het is typerend voor Loenen, die ondanks zijn 'pensioen' nog altijd een echte vakman is.

Covers om de pitch mee af te dekken bij regen.

Loenen gebruikt machines die soms wel **twintig jaar oud zijn**

echte groundsman meer. 'Ik ben nu 72 jaar en heb de velden hier altijd onderhouden, samen met een aantal vrijwilligers van de club. Inmiddels is er een nieuwe vrijwilliger opgestaan; samen met een aantal leden doet hij nu het reguliere onderhoud.'

Hoewel het onderhoud tegenwoordig dus niet meer onder zijn verantwoordelijkheid valt, merkt hij tijdens ons bezoek voortdurend op dat de pitches er hier en daar wat droog bij liggen. Dat komt

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6904

KYBYS werkt tot diep in de vezels ...

Grasvezels wel te verstaan. Natuurgras. Kunstgras.

Met uw sportveld hebben wij het beste voor. Of het nu gaat om ons unieke O2 concept voor natuurgras met gegarandeerd 10 jaar speelplezier. Of voor de aanleg en renovatie van uw kunstgrasveld, zodat u weer jaren vooruit kunt. Geen nieuwe formules, maar gewoon met de kwaliteit die u van ons gewend bent.

KYBYS,
...gegarandeerd resultaat!

KYBYS
ingenieurs en adviseurs
info@kybys.nl - www.kybys.nl

> **Vestiging Boxtel**
Bosscheweg 107-8
Postbus 371 - 5280 AJ Boxtel
+31 (0)411 678 055

> **Vestiging Heemstede**
Herenweg 115
2105 MG Heemstede
+31 (0)411 678 055

Een natuurlijke oplossing tegen algen

AlgaVelan betreedt met MO5 de sportveldensector

Over de bestrijding van algen op sportvelden bestaan nog veel misverstanden. Menig sportclub bestrijdt de organismen met reinigingsmiddelen zonder duidelijke strategie. Met het oog op de Green Deal Sport 2020 zal daar toch echt verandering in moeten komen. AlgaVelan heeft met MO5 een effectieve toepassing tegen algen ontwikkeld die honderd procent natuurlijk is. MO5 is toepasbaar op (hybride) voetbalvelden, tennisbanen, hockeyvelden en atletiekbanen.

Auteur: Nino Stuivenberg

AlgaVelan is een nieuwkomer in de sportvelden-sector. Van oorsprong actief in de openbare ruimte, op plaatsen bij gemeenten, jachthavens, begraafplaatsen en dierenparken, zette het bedrijf vorig jaar voor het eerst voet op de Nederlandse sportvelden. Die introductie kwam er na contact met FieldTurf Benelux. Ewoud van de Wetering, drijvende kracht achter AlgaVelan, legt uit: 'Ik had al connectie met Rob Heusinkveld, en hij was bekend met onze expertise op het gebied van algenbestrijding in de openbare ruimte. Zodoende heeft hij ons vorig jaar gevraagd om aan het werk te gaan op Tennispark Beekhuizen in Velp. Dit was onze eerste echte uitdaging'

Micro-organismen

Tennispark Beekhuizen beschikt in totaal over veertien banen, waarvan vier *smashcourts*. Alle vier deze banen hadden last van algen, legt Van de Wetering uit. 'Normaal gesproken zijn smashcourts goed bestand tegen regen, maar bij deze banen liep het water niet weg. De banen waren dichtgegroeid met algen, waardoor het water bleef staan. De club heeft vervolgens allerlei manieren van bestrijding geprobeerd, maar zonder succes.

Het doden van algen alleen is niet voldoende; de drainage zit dan immers nog steeds dicht. Daarom zijn wij op die banen aan de slag gegaan met verschillende, alternatieve toepassingen.' Dat deed het bedrijf met twee oplossingen: enzymen en micro-organismen (MO5). MO5 is een honderd procent natuurlijke oplossing.

De banen werden in het begin wekelijks behandeld; later eens in de twee weken. Van de Wetering: 'De helft van de banen werd behandeld met enzymen, en de andere helft met MO5: een toepassing die bestaat uit vijf verschillende groepen micro-organismen. Door tegelijkertijd te behandelen, konden wij een duidelijk verschil zien in de effectiviteit. Enzymen zijn op een gegeven moment gewoon uitgewerkt: hun effect is beperkt en het middel schiet op een tennisbaan tekort.

Enzymen intensiever en met hogere doseringen toepassen maakt een behandeling onbetaalbaar voor de klant.' Bij Tennispark Beekhuizen bleek MO5 daarentegen erg effectief: de algen werden volledig afgebroken, en verdwenen vervolgens met het regenwater de bodem in. Enkele maanden

later was het probleem voor honderd procent opgelost.

AlgaVelan MO5 is een product dat zijn werking ontleent aan de aanwezigheid van een selectie van diverse micro-organismen. AlgaVelan MO5 zorgt ervoor dat het afbraakproces van organische stoffen versneld, en vervilting voorkomt. Algen worden verdrongen door de concurrentie van de micro-organismen. Van de Wetering: 'AlgaVelan heeft veel ervaring en expertise als enzymenspecialist in

Ewoud van de Wetering en zijn dochter op het hockeyveld

diverse sectoren en toepassingen. Wij zien echter dat we met enzymen op sportvelden de wedstrijd niet zullen winnen. Met MO5 gaat dat wél lukken.'

Preventief bestrijden

Na de effectieve behandeling in Velp is het balletje voor AlgaVelan gaan rollen, en kregen meer sportclubs interesse. In maart van dit jaar stond AlgaVelan op de Dag van de Sportaccommodaties, waar kennis gemaakt werd met meerdere aannemers. Het bedrijf is dit jaar gestart met het concept en paste dit onder meer al op een hockeyveld van MHC Weesp toe. Van de Wetering: 'Algen zijn in de hockeywereld een bekend probleem, en veel clubs hebben niet de kennis in huis om deze effectief te bestrijden. Clubs overwegen dan bijvoorbeeld om extra mechanisch te reinigen, wat aanzienlijke extra kosten met zich meebrengt. In Weesp was het zelfs zo dat er bij hevige regen

Tennispark Beekhuizen vóór de behandeling

"Reinigers vanaf nu overbodig"

direct afgelast moest worden.'

De behandeling in Weesp werd in maart gestart, en in mei was er duidelijk resultaat zichtbaar. Een natuurlijke behandeling vergt nu eenmaal wat meer tijd dan een chemische, erkent Van de Wetering. 'Met chemie kun je *shocktherapie* doen, maar met biologie is dat niet mogelijk. De natuur gaat zo snel als ze het zelf wil. Bij een veld of baan vol algen betekent dit dat er ongeveer twee tot vier maanden nodig is om te herstellen. Het is een kwestie van geduld, en daarbij moet er ook wat veranderen aan de denkwijze van de clubs. Nu wordt er vaak overgegaan op extra reiniging bij extreme algenoverlast, maar op die manier blijft het dweilen met de kraan open. De vraag is: wie draait de kraan dicht? Wij hebben hier de oplossing voor. Door MO5 jaarrond consistent toe te passen, in hele lage doseringen, komen de algen niet meer terug. We moeten van achteraf naar preventieve bestrijding.'

Green Deal

In de bestrijding van algen wordt momenteel nog veel gebruik gemaakt van chemische middelen; producten die over twee jaar verboden zijn. Het gebruik van deze middelen is onwenselijk,

ADVERTORIAL

Na de behandeling

benadrukt Van de Wetering. 'Er wordt soms wel tachtig liter aan middelen over een veld gespreid, maar waar gaat dat heen? Het verdwijnt in de grond en de natuur, terwijl je de bodem echt niet wilt vervuilen met chloor. Er is veel onwetendheid en daardoor worden milieudelicten gepleegd.' Met het oog op de Green Deal is MO5 een welkom alternatief. Van de Wetering: 'De sector is druk met die Green Deal bezig, en wij denken voor ons vakgebied dé oplossing gevonden te hebben. Ongeacht het soort alg; ze gaan er allemaal aan. Er hoeft niet meer gereinigd te worden bij overlast, want MO5 maakt een einde aan overlast.'

AlgaVelan is niet alleen leverancier en ontwikkelaar van MO5, maar neemt ook graag de rol van adviseur op zich. Van de Wetering: 'Onze taak is om gebruikers en aannemers volledige ondersteuning en begeleiding te bieden. Zij kunnen rekenen op duidelijke instructies en advies. Wanneer zij ons nodig hebben, staan we voor hen klaar.' Er wordt dus een totaaloplossing geboden tegen algenoverlast. De eerste signalen van het concept zijn in ieder geval positief, en AlgaVelan is duidelijk enthousiast over het nieuwe concept. Dat is mede de reden dat het bedrijf overweegt om MO5 in te schrijven voor de Innovatieprijs Sportaccommodaties 2018, die volgend jaar maart wordt uitgereikt op de Dag van de Sportaccommodaties. Van MO5 gaan we dus ongetwijfeld nog veel horen in de toekomst.

AlgaVelan Nederland
Tynnegieterstraat 41
6821 EW Arnhem

www.algavelan.nl
info@algavelan.nl
06 55 13 06 21

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6905

Eerste Promax-velden met KNVB-certificering

Alkmaar Sport op zoek naar een alternatief voor SBR

Donderdag 20 juli was een belangrijke dag voor Alkmaar Sport, Adviesbureau Simoove en Fieldturf Benelux. De eerste twee kunstgrasvelden met Promax-korrels (PE-infill) werden toen namelijk door SGS Intron gekeurd conform de normen en reglementen van de KNVB.

Auteur: Nino Stuivenberg

2 min. leestijd

ACHTERGROND

Instrooi van Promax op het veld van Alcmaria Victrix.

Het vertrouwen van
Alkmaar Sport in het
systeem met PE-infill **bleek**
niet ongegrond

Promax

Het vertrouwen van Alkmaar Sport in het systeem met PE-infill bleek niet ongegrond. De twee gerenoveerde kunstgrasvelden van Alcmaria Victrix en Jong Holland bleken, binnen een week na aanleg en met noodweer op de dag voor de keuring, ruimschoots aan de normen van de KNVB (Fifa Quality-standaard) te voldoen. Een mooi resultaat voor alle betrokken partijen, na een vlot en efficiënt verlopen voorbereiding en uitvoering van het project.

Uitdaging voor de markt

Tijdens de initiatieffase van het project gaf Alkmaar Sport, opdrachtgever en beheerder van de sportparken, aan dat zij een alternatief voor SBR zochten. Matthé Laan (Alkmaar Sport): 'Met de keuze voor een alternatief rees bij ons gelijk ook de vraag: welke alternatieve infill heeft onze voorkeur, en moeten we wellicht een product voorschrijven? Na overleg met Wouter Stuive van Simoove hebben we besloten om de markt uit te dagen, en juist op basis van een plan van aanpak ons als opdrachtgever te laten overtuigen van de beste oplossing. Naast de bekende oplossingen met kurk, EPDM of TPE, kwam Fieldturf Benelux met een nieuwe, onbekende infill: PE-infill.'

Onderscheidend

Fieldturf brengt sinds 2017 PE-infill op de Nederlandse markt onder de naam Promax. Het plan van aanpak dat Fieldturf Benelux bij de inschrijving indiende, was onderscheidend. Niet alleen omdat Promax een veilig en schoon infill-product is; het biedt Alkmaar Sport op termijn ook belangrijke voordelen voor de life cycle costs van de velden, als gevolg van aangepast onderhoud en recycling van een kunstgrasveld met PE-infill.

Het antwoord op de belangrijkste vraag staat echter nog open: wat vindt de Nederlandse voetballer van Promax? In Duitsland is men al twee jaar positief en ook de voetballers van Velocitas in Groningen zijn dat na ingebruikname van een Promax-pupillenveld in het voorjaar van 2017. Alkmaar Sport en Fieldturf Benelux zijn in ieder geval enthousiast na de keuring van de twee Promax-velden. Cees van der Poel (Fieldturf Benelux): 'De gemeten sporttechnische waardes voldeden allemaal ruimschoots aan de gevraagde Fifa Quality-norm. Bovendien verwachten we dat de eigenschappen na ingebruikname en inspelen van het veld nog zullen verbeteren.'

Beoordeling spelers monitoren

Wat Jacco van der Zalm (keurmeester SGS Intron) tijdens de keuring met name opviel, was dat het veld zo kort na aanleg al erg stabiel en prettig aanvoelde, iets wat met andere infill nog weleens wat tijd nodig heeft. Matthé Laan: 'Omdat het een nieuw en onbekend infillproduct voor ons en onze voetballers is, willen we gezamenlijk met Fieldturf de beleving en beoordeling door spelers monitoren. Dat zullen we doen onder spelers van zowel Alcmaria als Jong Holland, maar zeker ook van de bezoekende verenigingen. Door monitoring van zowel de spelerservaringen (onder alle weersomstandigheden) als het onderhoud hopen wij samen meer te weten te komen over het onderscheidend vermogen van Promax ten opzichte van andere infill. Wordt vervolgd, dus.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6906

Wie denkt de STC wel dat ze is?

Amerikaanse Synthetic Turf Council wil hele waardeketen in kunstgras wereldwijd gaan bijstaan

Het beleid van de Amerikaanse president Donald Trump mag dan vooral 'intern' gericht zijn, de Amerikaanse Synthetic Turf Council wil zich juist buiten de Verenigde Staten gaan profileren. Arnoud Fiolet is uitverkozen om vorm te geven aan de Europese tak. Fieldmanager sprak met hem.

Auteur: Guy Oldenkotte

Sinds de oprichting in 2003 is de Synthetic Turf Council (STC) er vooral geweest voor bedrijven in de kunstgrasindustrie op het Amerikaanse continent. Anno 2017 vertegenwoordigt de STC ruim 200 bedrijven uit de industrie voor kunstgrassportvelden. Daar komt nu verandering in. 'De STC wil voortaan ook wereldwijd actief zijn. Dat is ingegeven door het feit dat veel van de leden wereldwijd actief zijn, maar ook omdat de STC te maken heeft

met organisaties die wereldwijd invloed uitoefenen. Je moet daarbij denken aan organisaties zoals FIFA, FIH, de IRB enzovoort. De leden zien dat de STC hun belangen in de VS op een goede manier vertegenwoordigt. Ze hebben er baat bij dat dat ook buiten de VS op dezelfde wijze gebeurt. Dat heeft de STC gestimuleerd om buiten de grenzen te gaan kijken en zich daarvoor op elk continent te presenteren. Aanwezigheid in Europa is daarbij de

eerste voor de hand liggende stap', zo motiveert Arnoud Fiolet de ontwikkeling. Op het meest recente STC-congres in Las Vegas viel de jackpot op Fiolet, toen hij werd uitverkozen tot voorzitter van de afdeling Europa. Rijk wordt hij daar niet van. 'Het is een onbezoldigde functie, die de nodige tijd zal vergen. Maar de sector in Europa heeft baat bij een grote, sterke organisatie als de STC die zijn nut heeft bewezen. Voor Europa hebben we vier

Arnoud Fiolet

Aanwezigheid in Europa is daarbij een eerste en voor de hand liggende stap

benadrukt Fiolet. 'Zeker niet. Ik weet dat de BSNC vooral achter de schermen hard heeft gewerkt om de discussie over SBR-granulaat in goede banen te leiden. Ze hebben daarbij gebruikgemaakt van de informatie waarover de STC beschikt. Juist daarin onderscheidt de STC zich. Zij zitten er bovenop en kijken continu naar de wetenschappelijke onderzoeken die worden gedaan. Vervolgens informeren zij hun leden door middel van persberichten en andere publicaties die als nuttige informatiebronnen kunnen dienen. Een dergelijke informatievoorziening is zeer belangrijk voor de industrie. Dat willen we namens de STC ook voor de Europese industrie gaan doen.' Daarnaast, zo merkt Fiolet op, is de STC alleen gericht op de kunstgrasindustrie.

'De BSNC is veel breder van opzet en vertegenwoordigt ook bedrijven die zich bijvoorbeeld bezighouden met de aanleg van atletiekbanen of natuurgrasportvelden. De STC is puur gericht op kunstgras. Daarnaast is er ook nog de European Synthetic Turf Organisation (ESTO). Dat de STC ervoor gekozen heeft om zelf een Europese tak op te zetten in plaats van met de ESTO samen te werken, is opmerkelijk. 'De STC heeft in eerste instantie wel een toenaderingspoging gedaan. Daar werd door de ESTO niet positief genoeg op gereageerd, waarna het plan werd geboren om zelfstandig uit te breiden in andere regio's van de wereld, inclusief een zelfstandige tak in Europa.' Toch verwacht Fiolet niet dat de stap van de STC tot problemen met de ESTO zal leiden. 'De bedrijven die lid zijn van de ESTO verschillen nadrukkelijk van de leden van de STC. De ESTO-leden zijn voornamelijk garen- en kunstgrasfabrikanten, toeleveranciers dus. Vooral de leveranciers van shockpads zijn ruim vertegenwoordigd. De leden van de STC, daarentegen, zijn bedrijven die de hele waardeketen in kunstgras vertegenwoordigen, van vezelfabrikanten tot installateurs. Juist die laatste groep wordt onvoldoende door de ESTO vertegenwoordigd, maar is wel zeer gebaat bij een goede informatievoorziening en bij de juridische vertegenwoordiging die de STC op termijn wil bieden.' Bovendien

INTERVIEW

kijkt de STC verder dan sport alleen. 'ESTO heeft zich van oudsher gericht op kunstgras voor sport. De STC is er ook voor bedrijven die kunstgras voor andere toepassingen leveren. Bij de STC kom je dus ook partijen tegen die de particuliere markt beleveren.'

Meer innovatie

Fiolet verwacht dat de betere informatievoorziening en het onderling uitwisselen van kennis ook zal leiden tot meer innovatie in de sector. 'De kunstgrasportveldenindustrie zit momenteel op slot. Er gebeurt weinig op het gebied van innovatie. Door de onderlinge contacten te verbeteren en mensen te stimuleren elders te kijken, hopen we innovatie te stimuleren. We kunnen veel leren van wat er wordt gedaan in landen als Italië en Scandinavië, terwijl ze daar op hun beurt weer het nodige kunnen opsteken van wat wij hier in Nederland doen. Zien en begrijpen wat men elders doet, kan leiden tot het ontwikkelen van nieuwe concepten. De markt moet ervoor openstaan dat we bekijken wat de eindgebruiker verwacht van een kunstgrasveld, niet naar de eisen die vooraf worden gesteld. Ik ben ervan overtuigd dat het kunstgras daardoor zal verbeteren.'

Een andere manier waarop de STC de kwaliteit van de producten en de industrie wil verbeteren, is door het kaf van het koren te scheiden. 'De sportveldenindustrie bestaat al zo'n 40 jaar. Sinds 2010 zijn er echter veel nieuwe spelers op de markt verschenen, waardoor het onoverzichtelijk is geworden voor de eindgebruiker. Bedrijven die lid zijn van de STC onderschrijven de gedragscodes en verklaren dat ze akkoord gaan met bepaalde principes. Daarnaast heeft de STC een eigen accreditatiesysteem. Met andere woorden: bedrijven die lid zijn van de STC bieden een betere garantie en staan voor kwaliteit. Daar heeft de markt alleen maar baat bij.'

Geen Nederlands onderonsje

Ron van Gelderen, de eerste voorzitter die ooit in de Verenigde Staten werd verkozen door de STC, had een sterke band met Nederland. Zijn achternaam laat weinig te raden over. Dat de STC nu een Nederlander heeft gekozen om als eerste haar Europese ambities waar te maken, mag dus ironisch genoemd worden. Toch valt dat ook te begrijpen. De Nederlandse bedrijven die betrokken zijn bij het ontwerpen, aanleggen en onderhouden van kunstgrasportvelden, behoren, net als hun collega's in de natuurgrasindustrie, tot de absolute wereldtop. Maar de STC wil ervoor waken dat de Europese tak een Nederlandse aangelegenheid

doelstellingen geformuleerd. We willen meer gaan netwerken, de leden van meer informatie voorzien, hen juridisch vertegenwoordigen en de kunstgrasindustrie als geheel promoten.' Volgens Fiolet zal de industrie profijt hebben van de zaakkundige en gedegen aanpak die de STC eigen is. Als voorbeeld wijst hij naar de huidige discussie omtrent de veiligheid van SBR-granulaat. 'Het afgelopen jaar zijn er in zeven staten in de VS wetsvoorstellen ingediend waarbij gepoogd werd SBR-granulaat in verband te brengen met kankerverwekkendheid, in de hoop dat verdere toepassing van het materiaal verboden zou worden.

De STC heeft toen namens de industrie hard gelobbyd en de senatoren en beleidsmakers gewezen op het bestaan van 90 internationale studies die allemaal het tegendeel bewijzen. Die discussie omtrent de veiligheid van SBR-granulaat speelt ook in Europa en zeker in Nederland. De reactie hier is echter veel te gefragmenteerd. Dat had beter kunnen worden opgepakt.'

Parallel bestaansrecht

De opmerking dat de discussie over de veiligheid van SBR-granulaat in Nederland en Europa anders en beter had kunnen worden opgepakt, moet echter niet gezien worden als kritiek op bijvoorbeeld de Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek,

H2Pro®

*Een compleet
nieuwe range
met geavanceerde
technologieën*

Grip op watermanagement met de nieuwe H2Pro wetting agent range.

De nieuwste generatie H2Pro wetting agents zijn speciaal ontwikkeld voor greenkeepers, fieldmanagers (maar ook hoveniers en openbaar groenvoorzieners) en helpen grip te krijgen op watermanagement.

Het gebruik van geavanceerde oppervlaktetensionsverlagende technologieën, stelt ICL Specialty Fertilizers in staat om een compleet nieuwe range van 3 gespecialiseerde wetting agents te introduceren; H2Pro TriSmart, H2Pro FlowSmart en H2Pro AquaSmart zijn zorgvuldig geformuleerd en getest om u te helpen bij het krijgen van controle over uw bodemvochtbeheersing.

Voor meer informatie, video's en klantervaringen bezoekt u h2pro.icl-sf.com/nl/

Er gebeurt weinig op het gebied van innovatie

wordt. 'De STC heeft acht mensen geselecteerd om de Europese tak vorm te geven. Die groep moet de verschillende marktpartijen, maar ook de verschillende markten vertegenwoordigen. Daarom bestaat de groep uit mensen uit verschillende landen. Behalve ikzelf zijn dat Stefan Diderich (Mattex), Xavier Nicolau (Labosport), Rob Moors (Schmitz Foam Products), Andy Shuttleworth (Permavoid Ltd) en Leon van Zijl (Signgrass). Momenteel zijn er nog vijf vacatures voor de board. Het is onze hoop om deze met vertegenwoordigers uit andere Europese industrieën in te vullen. Die internationale samenstelling is belangrijk. De Verenigde Staten zijn groot, maar vormen nog altijd één natie. Dat is in Europa anders. 'Juist

daarom is het belangrijk dat we vertegenwoordigers uit verschillende landen en delen van Europa hebben. Dat zal bijdragen tot het sneller opsporen van problemen en het overwegen van oplossingen die elders werken.'

Op dit moment zijn al zo'n 25 Europese ondernemingen lid van de STC. 'Bij de borrel die werd georganiseerd ter ere van de aankondiging van de Europese tak van de STC, waren zo'n 100 gasten aanwezig. Die vertegenwoordigden ongeveer 50 bedrijven uit de sector. Als het de STC lukt om aan het einde van het jaar 40 à 50 Europese bedrijven als lid te hebben, dan ben ik zeker tevreden.' Om zich meer te profileren, zal de STC dit jaar ook aanwezig zijn op de FSB. 'Als bezoeker komen we er al jaren, maar dit jaar zal de STC voor het eerst haar eigen stand hebben.'

Als één conclusie getrokken mag worden uit de stap die de STC heeft gezet, dan is het wel dat sport verbreedert. Terwijl de Amerikaanse president hard bezig lijkt de Verenigde Staten steeds

verder van de rest van de wereld te verwijderen, poogt de STC de kunstgrasindustrie dichter bij elkaar te brengen. De eerste stap is nu gezet.

Binnenkort bij u in de buurt!

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6907

PROGRASS
Professional Grass Service

PROGRASS
Academy

Alles voor uw gras vindt u bij ProGrasS!

Aannemer wint kort geding aanbesteding Opsterland

Gemeente *kan* bieding niet zomaar weigeren

Bouma Sport en Groen heeft met een kort geding voor elkaar gekregen dat de aanbesteding van al het sportveldonderhoud in de Friese gemeente Opsterland opnieuw moet. De bieding van het bedrijf is ten onrechte terzijde gelegd.

Auteur: Bart Mullink

De ontstane juridische touwtrekkerij is een gevolg van onduidelijkheden in de aanbestedingstekst over marktconforme prijzen. 'De uitspraak in dit kort geding is een les voor gemeenten dat ze veel nauwkeuriger moeten zijn in het opschrijven van hun aanbestedingsleidraad', zegt aanbestedingsjurist Anja van den Borne in een reactie op deze zaak. 'Deze gemeente lijkt zichzelf carte blanche te hebben gegeven om partijen buiten te sluiten.'

Wellicht is dat niet gedaan met kwade bedoelingen, overweegt ze, maar de gemeente heeft zichzelf hiermee wel een erg slechte dienst bewezen. 'Het is een kleine fout in de tekst, met grote consequenties. De aanbesteding moet opnieuw en de gemeente plaatst zichzelf ook nog eens in een kwaad daglicht. Want de rechter oordeelt hard. Volgens het vonnis is het verbod op willekeur

geschonden. Dat is dus wat er staat in de uitspraak: de gemeente heeft willekeurig gehandeld.'

Bouma heeft naar eigen zeggen op alle onderdelen wel degelijk marktconforme prijzen gehanteerd. Het onderhoud van sportvelden behoort tot de standaardtaken van de onderneming. De opgegeven tarieven zouden volgens de eigen berekeningen juist zijn en niet onder de kostprijs liggen. De gemeente had adviesbureau Antea Group laten berekenen wat in dit segment marktconform is en kwam zo uit op specifieke minimum- en maximumprijzen. Inschrijvers werden geacht binnen deze bandbreedte te blijven. Bouma kwam in drie gevallen onder het minimumbedrag uit. Ten onrechte, zo geeft de kortgedingrechter Bouma gelijk, is dit gegeven vervolgens gebruikt als uitsluitingsgrond.

Opgerek

In plaats van aan Bouma werd de opdracht gegund aan De Enk Groen & Golf. Deze verzorgt vanuit zijn vestiging in Drachten nu ook al het sportveldonderhoud in de gemeente. Het nieuwe contract zou ingaan in het voorjaar van 2018. Door de aanbestedingsperikelen kan het gebeuren dat de nieuwe opdracht niet gegund zal zijn voor het aflopen van de huidige. In dat geval kan het contract met De Enk worden opgerekt tot er alsnog een nieuw contract is, licht gemeentewoordvoester Yolanda ledema toe. 'Niemand hoeft daarom te vrezen dat de velden tijdelijk geen onderhoud krijgen.'

De gemeente heeft na ampel beraad alvast besloten dat ze beter niet in hoger beroep kan gaan tegen de uitspraak. Hoewel er volgens de woordvoester wel aanknopingspunten voor zijn gevon-

den, is besloten er vanwege de onontkoombare nadelige praktische gevolgen van af te zien.

Maar zelfs ook als geen van de partijen in hoger beroep gaat en zo een nieuwe draai aan de zaak weet te geven, kan het vlot op de mogelijke contractverlenging uitdraaien, weet Van den Borne. Want met een nieuwe procedure is veel tijd gemoeid. 'Waarschijnlijk moet de gemeente sowieso een half jaar wachten voor er een nieuwe uitvraag voor hetzelfde werk mag worden gedaan. Een alternatief voor deze termijn is het veranderen van de opdracht, maar dat is ook geen gemakkelijke weg. Want de onderhoudswens blijft dezelfde.'

Met het gunningscriterium van laagste prijs kwam Bouma duidelijk als winnaar uit de bus. En dit voor een opdracht waar het bedrijf veel zin in heeft, verzekert Sandra Heukers van dit bedrijf uit het Drentse Tynaarlo. Het beoogde contract behelst het onderhoud over een periode van twee jaar van in totaal 250.000 vierkante meter aan sportvelden. Zo veel heeft de gemeente er liggen, in de verschillende kernen die allemaal worden bestuurd vanuit het gemeentehuis in Beetsterzwaag.

Discretionaire bevoegdheid

Zoals gezegd had Bouma zich volgens de gemeente niet gehouden aan de eis dat het voor elk onderdeel van de opdracht een marktconforme

'Als de aanbesteding langer duurt, wordt het huidige contract verlengd'

prijs moest berekenen. Dat was voor de lokale bestuurders reden om zich te beroepen op de zichzelf toegekende discretionaire bevoegdheid, en de groenaannemer uit het Drentse Tynaarlo te diskwalificeren.

Van de argumenten die hiervoor zijn aangevoerd, laat de rechtbank geen spaan heel. Weliswaar is bepaald dat een inschrijver reële marktconforme prijzen moet offereën, maar onduidelijk is welke stappen volgen als hierover gemeentelijke twijfel bestaan. Zo is in de aanbestedingsstukken niet aangegeven dat de genoemde minimumtarieven ook werkelijk de ondergrens vormen voor marktconformiteit. De aanbestedingsjuriste merkt naar aanleiding hiervan op, dat het voor de gemeente wellicht eerder voor de hand had gelegen om na de inschrijving bij de aannemer te informeren hoe die zijn kostprijzen had berekend. Zo had ze kunnen bepalen of deze echt abnormaal laag had ingeschreven.

Proportioneel

Voor ernstig vindt de rechter het volledig ontbreken van objectieve criteria voor de gevolgen voor inschrijvers bij een vermeend gebrek aan marktconformiteit. De gemeente had gerust kunnen schrijven dat inschrijvers automatisch worden uitgesloten als ze zich niet houden aan de opgegeven minimumtarieven, maar heeft dit niet gedaan. Bewust, omdat ze de mogelijkheid wilde hebben om zonodig proportioneel te reageren. Bij Bouma is sprake van drie prijsopgaven die beneden het gestelde minimum liggen en dan blijkt voor de gemeente te gelden: driemaal is scheepsrecht. Maar dat staat nergens geschreven. Het enige dat in de aanbesteding staat, is dat de gemeente 'kan' overgaan tot uitsluiting als de tarieven onder of boven de gestelde minimum- en maximumprijs

zen liggen. Wanneer dat ook daadwerkelijk zou dienen te gebeuren, is volledig in nevelen gehuld. Hierdoor is de indruk gewekt van willekeur.

Hoewel Bouma formeel volledig gelijk heeft gekregen van de rechter, kan de vlag nog niet uit. De hoop van het bedrijf was dat het de opdracht alsnog direct zou krijgen. Dat gebeurt niet, omdat de rechter weliswaar de uitsluiting van Bouma onwettig heeft verklaard, maar ook de aanbesteding op zich heeft afgekeurd. De onduidelikheden omtrent de vermeende marktconforme prijzen kunnen bovendien ook de overige inschrijvers parten hebben gespeeld. De opdracht alsnog aan Bouma geven zou dus een nieuwe vorm van rechtsongelijkheid scheppen.

Hoger beroep

Behalve de gemeente heeft ook Bouma de juridische mogelijkheid om binnen een maand na de kortgeding uitspraak in hoger beroep gaan. Mocht een uitspraak volgen in zo'n eventuele hoger beroepszaak, dan kan een nieuwe situatie ontstaan. Of de gemeente mag alsnog verder met De Enk, of Bouma moet de opdracht direct alsnog krijgen, of het draait er wederom op uit dat de aanbesteding overnieuw moet. Tot die nieuwe aanbesteding dan daadwerkelijk is afgerond, blijft De Enk sowieso de velden verzorgen.

Het is spijtig voor Bouma, onderstreept Van den Borne. 'Die heeft het nakijken en krijgt niet waarop het uit was, wat ook de uitslag is van de aanbesteding, in elk geval zonder de verboden uitsluitingswillekeur. Het bedrijf heeft zelf geen fout gemaakt, maar ondervindt de gevolgen van een fout die bij de gemeente is gemaakt.' Ze erkent dat dit in feite ook geldt voor de andere inschrijvers, die zich evenzeer hebben laten leiden door een aanbestedingstekst die naar nu is gebleken niet voldoet.

Maatschappelijk verantwoord

Het is ook voor haar evident dat er opdrachtgevers bestaan die de randen van de wetgeving opzoeken om de gunning te sturen. Maar de vraag om reële prijzen is volgens haar op zichzelf legitiem. De gemeente Opsterland voert aan dat ze niet wil dat door prijsduiken bedrijven elkaar kapot concurreren of proberen kosten op maatschappelijk

'Dat staat er dus: de gemeente heeft willekeurig gehandeld'

Aquaco B.V. is de one stop shop in watertechniek

Ontwerp • Engineering • Realisatie • Service en onderhoud

www.aquaco.nl

AQUACO
Specialist in H₂O

We love making water work

Perfectie in beregening

VAN OOSTEN
BEREGENINGSSYSTEMEN

- Naaldwijkseweg 378 – 's-Gravenzande
- ☎ 0174 – 670 230
- ✉ info@vanoostenberegening.nl
- www.vanoostenberegening.nl

*Voor sportaccommodaties,
siertuinen en parken.*

Rethink what to do with your old turf

Re-Match A/S

HI-Park 415

7400 Herning

Denmark

+45 7734 6734

info@re-match.dk

www.re-match.dk

FIELD DRAIN[®]

*De innovatieve basis voor kunstgras hockey watervelden en tennisbanen,
ook voor padelbanen.*

FIELD DRAIN LR

Recycling Lava-Rubber bij renovatie.

E-mail; info@fielddrain.com

Website; www.fielddrain.com

Anja van den Borne

Sandra Heukers

onverantwoorde manieren omlaag te krijgen. Van den Borne suggereert echter dat een aanbesteding puur op de laagste prijs daarvoor wellicht niet het ideale instrument is.

'Het is volstrekt onduidelijk wat de betekenis is van het woordje kan'

'De gemeente wil blijkbaar niet alleen de laagste prijs hebben voor helder omschreven werkzaamheden, maar ook in andere opzichten een beetje kunnen bijsturen. Maar laagste prijs is laagste prijs. Door tegelijk minimumprijzen te hanteren, is het enige dat je misschien bereikt dat de prijs hoger wordt. Als je meer wilt, kun je beter andere, kwalitatieve criteria aan de aanbesteding toevoegen en dan gunnen op de beste PKV.' 'Beste PKV' staat voor 'beste prijs-kwaliteitverhouding' en is een nieuwe naam voor een aanbestedingsvorm die al langer bekend staat als emvi (economisch meest voordelige inschrijving).

Zorgvuldig

Dat zich zo veel juridische problemen voordoen bij aanbestedingen, is geen goed teken, meent ze. 'Ik zie veel gekke dingen langskomen. Maar vaak gaat het ook om heel kleine dingen, die evengoed grote gevolgen kunnen hebben. Deze zaak zou ik onder die noemer willen scharen. Het is trouwens bijna onmogelijk een tekst te vinden waaraan helemaal niets mankeert.' Ze hoopt dat opdrachtgevers zich daarom vooral realiseren hoe belangrijk het is 'om heel zorgvuldig te zijn'.

Alleen al over kwesties als deze, op het gebied van marktconformiteit en reële prijzen, ziet ze met regelmaat gerechtelijke uitspraken passeren. 'Meestal gaan die erover dat een opdrachtgever nog een keer beter moet kijken of daadwerkelijk

sprake is van realistische marktconforme inschrijvingen. Dat de rechter in plaats daarvan oordeelt dat sprake is van onzorgvuldig handelen en dat daarom de hele aanbesteding opnieuw moet, komt veel minder vaak voor.'

Hoewel een glazen bol ontbreekt, lijkt haar de meest waarschijnlijke uitkomst van een eventueel hoger beroep gelijk aan de huidige uitspraak. 'Niet ideaal, want een nieuwe aanbesteding kost veel tijd en geld en de vraag is of de inschrijvingen er beter door zullen worden.' Maar de perfecte uitkomst zit er sowieso niet in, ook niet als Bouma de opdracht alsnog krijgt. 'Dan heb je weer het probleem van rechtsongelijkheid voor andere inschrijvers, doordat het gelijke speelveld niet heeft gefunctioneerd.'

'De goedkoopste heeft geen fout gemaakt, maar verliest toch'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6908

THE GAME CHANGER

FOR **GROUNDS** MAINTENANCE ONLY FROM TORO

NEW
LT-F3000

PRODUCTIVITY
by design

- Productiviteit en een mooi maaibeeld bij kort en lang gras
- Voor speelvelden, wegbermen, parken en ruige terreinen
- Ontworpen om gebieden te beheren met slechts 3 à 4* maaibeurten per jaar
- Productiviteit en veelzijdigheid, met lage onderhoudskosten

GROENTECHNIEK
Jean Heybroek

www.jeanheybroek.com

TORO®

www.toro.com/LT-F3000

*Dependent on environmental conditions and mowing speed

Wie wordt Fieldmanager of the year? 2018

Het vakblad Fieldmanager organiseert in november 2017 voor de achtste keer op rij, de verkiezing van de Fieldmanager of the Year. Met dank aan de sponsors Jean Heybroek, Melspring en DLF gaat een deskundige jury dit jaar weer opzoek naar de beste sportveldbeheerder van Nederland. Verder zal de jury, dit jaar voor de vierde keer, de FM High Potential Award uitreiken, een prijs voor het aanstormend talent op de sportvelden.

**23 november
2017**
KNVB Campus
Zeist

**Wie wordt de opvolger van
Gerard Verweijen als
Fieldmanager of the Year 2018?**

www.fieldmanageroftheyear.nl

melspring
SEEDS & SCIENCE

Ambitie om in vijf jaar een volledige *turfgrass*-afdeling op poten te hebben

Professor Bernd Leinauer: 'Alles doen om acceptabele greens mogelijk te maken zonder inzet van chemie.'

Nederland heeft eindelijk een eigen professor *turfgrass sciences*. De DTRF (Dutch Turfgrass Research Foundation) en de universiteit van Wageningen hebben vele jaren gelobbyd, maar op 1 juli 2017 ging professor Leinauer aan de slag. Naast hoogleraar aan de New Mexico State University is hij nu ook bijzonder hoogleraar in Wageningen.

Auteur: Hein van Iersel

Leinauer noemt het een *one point two* leerstoel. Een dag in de week dus. Dat geeft ook meteen de beperktheid aan van zijn nieuwe baan. In die ene dag gebeurt natuurlijk niet zo veel. Verder zal het tijd kosten om een echte afdeling op te zetten, waar studenten graag willen afstuderen, en kost het volgens Leinauer vooral ook tijd om de andere Europese instituten zoals het Scandinavische Sterf en de universiteit van Hohenheim aan het idee te

laten wennen. Volgens Leinauer zijn deze instituten nu nog sceptisch, maar de hoogleraar is er vast van overtuigd dat er op termijn een vruchtbare samenwerking zal ontstaan. Het eerste succes lijkt overigens al binnen te zijn. Dit najaar begint een jonge Duitser aan een proefschrift dat zich zal richten op onkruidbestrijding op golfbanen en sport. Daniel Hahn start met een uitgebreide literatuurstudie en zal in het voorjaar van 2018 waarschijnlijk een aan-

tal praktijkproeven gaan opzetten. Leinauer maakt een grapje over zijn eerste student: 'Hij moet vierentwintig uur per dag aan het werk. Alles om over een paar jaar één dag de slimste van de wereld te zijn. Daarna zal het alleen maar minder worden.'

Duitser

Leinauer (57 jaar) werkt al sinds 2000 in New Mexico, maar is van origine geen Amerikaan, maar

Als Europeaan die in Amerika werkt, ken ik het verschil tussen beide werelddelen

Duitsers, iets wat zich verradert door een subtiele Duitse tongval. Leinauer: 'Ik ben geboren in Peiting in de buurt van Garmisch Partenkirchen in Zuid-Duitsland en aanvankelijk opgeleid in München als agronoom. Na mijn opleiding in München ben ik verder gaan studeren in Hohenheim; daar heb ik onder andere gestudeerd bij professor Heinz Schultz en professor Jacobs. De nadruk van mijn studie lag toen al op graslanden.' Na zijn proefschrift ging Leinauer werken aan de universiteit van Michigan als *associate researcher*. De volgende grote stap in zijn carrière was zijn benoeming tot professor aan de New Mexico State University. Leinauer: 'Ik ging naar New Mexico vanwege mijn interesse in water. In het intens droge klimaat van New Mexico is water enorm belangrijk. Ziektes en vooral schimmelziektes zijn onder die condities eigenlijk non-existent.' Een beetje googelen naar zijn activiteiten laat zien dat Leinauer onder andere onderzoek heeft gedaan naar de toepassing van ondergrondse irrigatie. Als je deze verslagen doorneemt en vergelijkt met wat Leinauer vertelt tijdens het interview in een Wageningen koffietentje, komen de overeenkomsten snel naar voren. Leinauer meldt het tijdens het interview herhaaldelijk: 'Ik bedrijf toegepaste wetenschap. Dat houdt in dat ik geen fundamenteel onderzoek doe, bijvoorbeeld naar de vraag hoe een molecuul in elkaar zit, maar mensen in de praktijk probeer te helpen om erachter te komen waarom een bepaalde bewerking helpt of niet. Als bijvoorbeeld een greenkeeper gedurende een seizoen een bepaald middel gebruikt, wordt al snel geconcludeerd dat

dit een wetenschappelijk bewijs zou zijn. Maar het is natuurlijk nooit zo dat er maar één ding gewijzigd is in het beheer. Neerslag, temperatuur en nog tal van andere factoren zullen anders zijn in een volgend seizoen. Het doel van wetenschappelijk onderzoek is echt bewijzen dat iets werkt en ook snappen waarom het werkt.'

Ik filosofer wat met Leinauer over de kloof die bestaat tussen de praktijk en de wetenschap. Leinauer toont zich allereerst een principiële wetenschapper. De praktijk heeft de wetenschap nodig om werkelijk te bewijzen of een bepaalde aanpak echt werkt. Anderzijds meldt Leinauer dat hij in principe geen tegenstander is van onderzoek dat wordt aangestuurd door de commercie, dus onderzoek waarbij bijvoorbeeld een meststoffenfabrikant een middel laat testen via wetenschappelijk onderzoek. Leinauer: 'Ik ben hier natuurlijk nog maar pas en weet maar amper waar het knopje van de badkamer zit, maar heb wel het idee dat Wageningen Universiteit geen grote voorstander is van dit soort onderzoek.' Het Scandinavische Sterf doet zulke onderzoeken wel. Leinauer: 'Ik ben daar wel voor. Als fabrikanten maar beseffen dat ze wel het onderzoek kunnen kopen, maar niet de uitslag. Het moet altijd wetenschappelijk verantwoord onderzoek zijn; een wetenschapper moet altijd neutraal blijven en je moet totaal geen idee hebben waar de onderzoeksgegevens jou naartoe brengen.'

Leinauer heeft in Wageningen een totaal andere opdracht dan in New Mexico. In New Mexico is zijn belangrijkste onderzoeksterrein water en efficiënt irrigeren. In Nederland zal het onderzoek zich richten op de wetenschappelijke vertaling van de doelstellingen van de Green Deal en om te beginnen op de wetenschappelijke vertaling van de onkruidproblematiek in kort gras. Leinauer: 'Als Europeaan die in Amerika werkt, ken ik precies het verschil tussen beide werelddelen. Ook al zie je dat ook in Amerika dat het aantal bestrijdingsmiddelen afneemt, Europa is daar veel verder in. In Europa is vooral de maatschappelijke druk om het aantal middelen af te bouwen veel groter.' Dat zou ook alles te maken hebben met de totaal andere positie van de golfmarkt in de VS. De Verenigde Staten hebben iets van 16.000 golfbanen en het economisch belang van de vierde sport van dit land is gigantisch en totaal niet te vergelijken met de positie van de golfsport in bijvoorbeeld Nederland. Daardoor is in Amerika de lobby om nieuwe middelen beschikbaar te krijgen ook veel groter. In Europa is die maatschappelijke situatie totaal anders en het is een verstandige keuze van

Dit najaar begint een jonge Duitser aan een proefschrift dat **zich richt op onkruidbestrijding op golfbanen en sport**

Pieter Aalders, voorzitter DTRF

PROMAX INFILL

HOOGWAARDIG EN 100% VEILIG INFILL
MATERIAAL VOOR KUNSTGRAS VOETBALVELDEN

100%
PAK'S VRIJ

✓ **100% vrij van PAK's**

✓ **10 jaar Garantie**

✓ **Systeemkeuze:**
FIFA Quality/FIFA Quality Pro

✓ **Voldoet aan veiligheidseisen:**

- EN (Reach)
- GS (Duitsland)
- DIN 18035-7 (Duitsland)
- OFI (Oostenrijk)

DESIGNED BY
extrusionstechnik gmbh

FIELDTURF BENELUX
POSTBUS 491
2800 AL GOUDA
+31 88 28 48 630

 FieldTurf[®]
A Tarkett Sports Company

WWW.FIELDTURFBENELUX.COM

Onkruid op sportvelden is een van de eerste focuspunten van de leerstoel

Het doel van wetenschappelijk onderzoek is echt bewijzen dat iets werkt en ook snappen waarom het werkt

de Nederlandse golfmarkt om te streven naar minder chemie.' De professor ziet het als een belangrijk voordeel dat hij oorspronkelijk uit Europa komt. Als Europeaan snap je beter waar de Europese golfmarkt naartoe wil dan als Amerikaan.

Leinauer geeft overigens meteen toe dat in grote delen van Amerika de ziektedruk veel hoger is dan in Nederland. Florida is zo'n voorbeeld: door hoge temperaturen en een extreem hoge luchtvochtigheid liggen schimmelziekten daar altijd op de loer. New Mexico is wat dat betreft een uitzondering: met gemiddeld slechts acht procent luchtvochtigheid is er geen enkel gevaar voor schimmeluitbraken.

Bij wat doorvragen blijkt de keuze voor Nederland gedeeltelijk ook persoonlijk te zijn. 'Ik ben naar New Mexico gegaan vanwege het onderzoeksonderwerp water. Ik kom nu weer naar Europa omdat ik Europeaan ben en blijf en na mijn wetenschappelijke carrière terug naar Europa wil, samen met mijn vrouw, die ook in New Mexico werkt.'

ONKRUIDEN OP GOLFBANEN EN SPORTVELDEN IS DE EERSTE FOCUS.

De leerstoel Turfgrass Ecology was niet mogelijk geweest zonder de inspanningen van de DTRF en vooral van Pieter Aalders, voorzitter van de DTRF. We hebben hem gevraagd een kader te schrijven bij dit maiden interview van Professor Bernd Leinauer.

Om een optimale speelkwaliteit van sportgrasvelden in de toekomst zonder pesticide te blijven garanderen moeten we zo goed mogelijk ziektedruk en onkruid voorkomen. Zo zorgt het 'onkruid' straatgras voor ongewenste ziektedruk op de greens, beïnvloeden o.a. klaver, weegbree, madeliefjes, paardenbloem en duizendblad het slaan van backspin bij slagen naar de greens. Op voetbalvelden belemmeren onkruiden niet alleen de groei van een gesloten grasmat maar zorgen ook voor onnodige en gevaarlijke glijpartijen. Daarom start op voordracht van de sector op 1 september Daniel Hahn fulltime in Wageningen met een promotieonderzoek van vier jaar dat zich richt op het pesticide-vrij voorkomen van onkruid in kortgrasvegetaties van golfbanen en voetbalvelden alsmede openbaar groen. Hij richt zich daarbij zowel op grassen, algen, bacteriën en schimmels, en op praktische toepassingen voor onkruidbeheersing. Hij wordt daarin begeleid door Professor Leinauer, Professor Struik en Professor Ritsema. Het is het eerste wetenschappelijk onderzoek vanuit de DTRF en past volledig in de Green Deal Sportvelden.

Be social

Scan of ga naar:

www.Greenkeeper.nl/artikel.asp?id=9-6915

www.nationalesportvakbeurs.nl

NATIONALE SPORT VAKBEURS

15 & 16 NOVEMBER 2017

10.00 - 17.00 UUR

EVENEMENTENHAL GORINCHEM

SPORTCLUB
PLAZA

Bent u al bekend met ons nieuwe online platform?

Het verhaal van een sportbestuurder komt u bekend voor: vrijwilligers hebben een belangrijke functie binnen de vereniging; ze worden geacht de club in goede banen te leiden, maar hebben weinig tijd doordat ze een fulltime job hebben, maar worden wel geacht de club in goede banen te leiden.

Om dit zo efficiënt mogelijk te doen heeft de Nationale Sport Vakbeurs nu een online platform ontwikkeld waar u binnen een paar stappen direct alle leveranciers activeert. Zo bespaart u als vrijwilliger enorm veel tijd om tot de beste deal te komen.

Sportclub Plaza is onderdeel van de Nationale Sport Vakbeurs. Hier komen 7.500 sportbestuurders en sportambtenaren samen met 300 leveranciers uit de sportwereld.

Plaats aanvraag

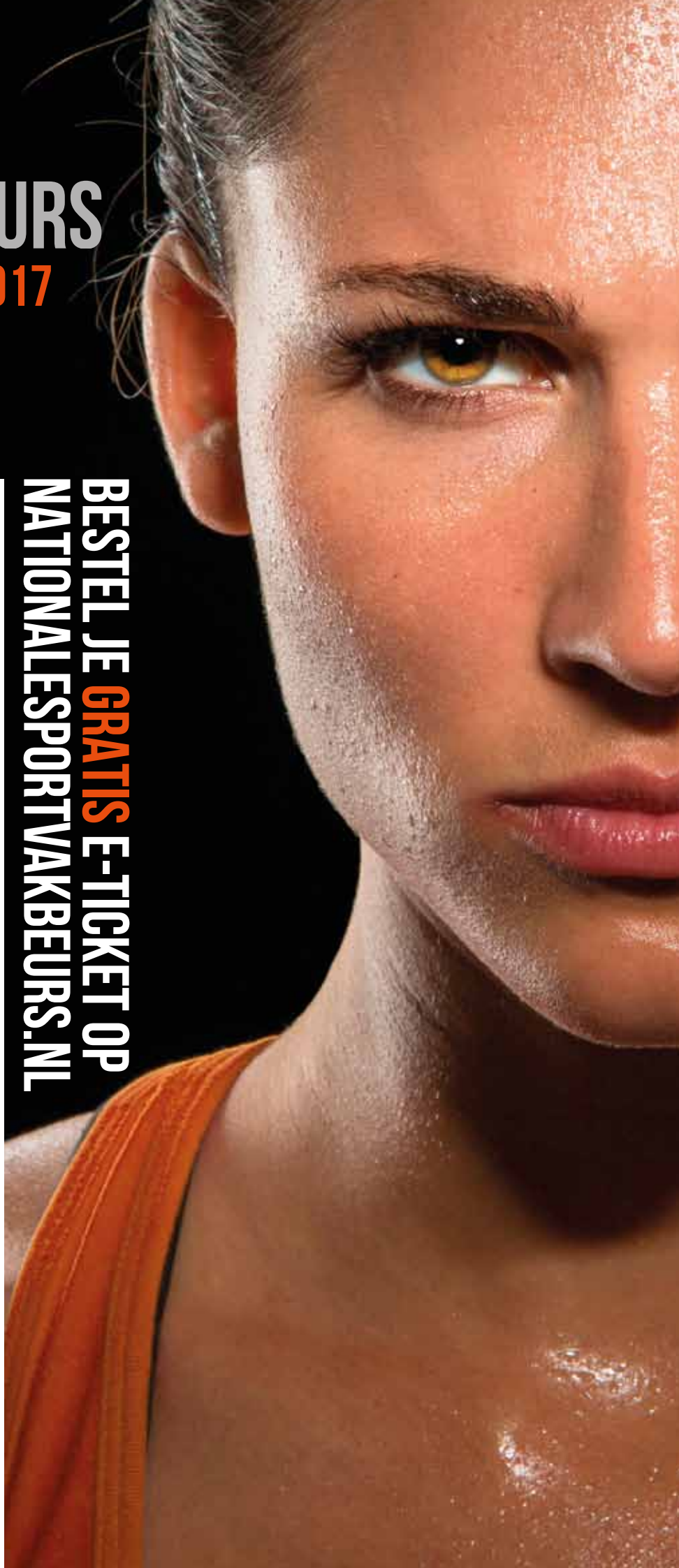
Leveranciers reageren

Vergelijk en kies

**PLAATS VANDAAG NOG UW AANVRAAG
OP SPORTCLUBPLAZA.NL!**

BESTEL JE **GRATIS** E-TICKET OP
NATIONALES^{SPORT}VAKBEURS.NL

ACTUEEL

Beheerders van sportcomplexen en clubs moeten jaarlijks controleren of hun voorzieningen veilig genoeg zijn. Als ze de noodzakelijk geachte maatregelen in gang zetten, dekt de verzekering de schade als er onverhoopt toch een ongeluk gebeurt; een oplossing waarmee iedereen uit de voeten moet kunnen, volgens letselschadeadvocaat Liesbeth Poortman. Zij treedt op namens de ouders van slachtoffers van het dug-outdrama in het Friese Twijzel.

Auteur: Bart Mullink

Fataal ongeluk met dug-out krijgt een staartje

‘Vervolging moet in teken staan van groei veiligheidsbesef’

Bij het ongeluk tijdens een korfbaltoernooi in Twijzel kwam een meisje van tien om het leven; vijf andere kinderen raakten gewond. Toen een groep kinderen op de dug-out zat, kantelde de betonnen dakplaat voorover en viel hij met een smak naar beneden. De dug-out bleek te kampen met ernstig achterstallig onderhoud. Dug-outs van steen en beton zijn sowieso gedateerd. Ooit waren zulke types gangbaar, maar vervut de meeste zijn allang opgeruimd.

‘Vrees voor “Amerikaanse toestanden” is niet nodig’

Het incident, dat plaatsvond in 2014, bleek een voorgeschiedenis te hebben. Tijdens een najaarsstorm in 2013 werd de dug-out getroffen door een afgebroken boomtak. In de linker zijmuur ontstond een scheur. De club wilde dat de gemeente voor reparatie zou zorgen, maar de gemeente bleek dat niet van plan. Het clubbestuur onderzocht de schade toen nogmaals. Er werd wat aan het bouwwerk getrokken, enkele mannen gingen eraan hangen. De dug-out gaf geen krimp, wat tot de conclusie leidde dat deze nog steeds veilig was te gebruiken.

Volgens het gerechtshof was dat ‘een volstrekt inadequate aanpak’. De aftakeling van het beschadigde bouwwerk ging rap verder, waarbij diverse stenen in de zijmuren losraakten. De verbinding tussen muren en dakplaat bleek ernstig verzwakt.

Gesloopt

Naar aanleiding van het ongeluk nam de gemeente Achtkarspelen, waaronder Twijzel valt, maatregelen. In de elf dorpen van de gemeente werden alle dug-outs gecontroleerd. Alle betonnen exemplaren, nog zo’n vier stuks, werden volgens woordvoerder Jaap Middel direct gesloopt. ‘Meteen werden ook alle speeltoestellen bij de clubs gecontroleerd en werd de staat van de omheiningen bekeken.’ Een uitgebreid traject werd ontwikkeld, waarbij de grootste risico’s direct werden weggenomen. Zo dient de gemeente de veiligheid, maar ook financieel blijkt het oppassen als accommodaties niet op orde zijn. Achtkarspelen kreeg een fikse schadeclaim aan de broek. Hoewel de dug-out in een ver verleden zou zijn gebouwd door leden van de sportclub, blijkt de gemeente als terreineigenaar toch civielrechtelijk aansprakelijk.

Poortman verklaart namens de ouders te mikken op zowel directe als zogeheten shockschade,

zodat alle geleden schade kan worden gevorderd. ‘Te denken valt aan verlies van verdienvermogen, kosten voor therapie, voor huishoudelijke hulp, medische kosten en smartengeld.’

‘Achtkarspelen heeft een fikse schadeclaim aan de broek’

De verzwakte dug-out stortte in tijdens een korfbaltoernooi. Het bleek vaker te gebeuren dat kinderen erop klommen. De advocaat richt haar pijlen behalve op de gemeente niet voor niets ook op de sportclub. Zij wil de betrokken partijen vervolgd zien wegens dood door schuld plus het toebrengen van zwaar lichamelijk letsel door schuld. Het Openbaar Ministerie (OM) zag hiervoor in eerste instantie geen aanleiding. Het gerechtshof in Leeuwarden beval het OM in mei van dit jaar om diens standpunt alleen ten aanzien van de club te herzien. De sportclub wordt zodoende alsnog strafrechtelijk vervolgd. De wens van Poortman om ook de gemeente te vervolgen, is niet gehonoreerd; die valt daarvoor volgens het gerechtshof onvoldoende te verwijten.

SGS INTRON

VOOR INSPECTIE EN CERTIFICERING VAN UW SPORTVLOER

SGS INTRON kan u helpen met

- periodieke keuringen
- certificering van sportvelden en -sportvloeren
- inspectie van o.a. dug-outs en goals
- advies in duurzaamheid van sportaccommodaties
- materiaal- en constructietesten
- CE-markering
- een second opinion

SGS INTRON

Venusstraat 2
4105 JH Culemborg

t: 088 - 214 5133

e: nl.intron@sgs.com

w: www.sgs.com/intron-certificatie

SGS INTRON IS ONDERDEEL VAN SGS: WERELDLEIDER OP HET GEBIED VAN INSPECTIE, CONTROLE, ANALYSE EN CERTIFICERING

SGS

Blaast uw kunstgras nieuw leven in!

Silica nova

onderhoud | revitalisatie | demontage

Onderhoud kunstgras

Wij zijn gespecialiseerd in het onderhouden van alle soorten kunstgrasvelden. Van tennisbaan tot hockeyveld en van korfbal- tot voetbalveld.

Revitalisatie kunstgras

Revitalisatie is een goede oplossing als de technische eigenschappen van uw kunstgrasveld zijn afgenomen. Door het veld te revitaliseren kan het weer 3 tot 5 jaar mee.

Demontage kunstgras

Wilt u uw kunstgrasveld verplaatsen of ontdoen van het vulmateriaal (infill)? Bijvoorbeeld voor verplaatsing of recycling. Dan nemen wij dit proces graag voor u uit handen.

T. 0525-621223 | www.silicanova.nl

KR

Kraakman Perfors B.V.
Landbouw-, tuin- en parkmachines

WWW.KRAAKMAN.COM

JOHN DEERE
GOLF

De John Deere HD200 SelectSprayer nu met GPS section control verkrijgbaar. Van verlaging in overlap tot variabele plaats specifieke doseringen, John Deere section control maakt het mogelijk!

Voor verlaging in overlap en reductie op kostbare en milieu belastende middelen zoals de Greendeal dit wenst.

Staadegaard
Op grond van kwaliteit sinds 1923

www.staadegaard.nl

**AGRI
MACHINES**

www.agri-machines.nl

GROENNOORD

www.groennoordbv.nl

JAN de WINKEL

www.jandewinkel.nl

Velco
bos - tuin - park - golfmachines

www.velcohuisen.nl

Liesbeth Poortman

Straf

Poortman onderstreept dat het haar niet te doen is om het uitdelen van straf. Zij mikt op een 'veroordelend vonnis', met als doel dat ook sportverenigingen zich meer bewust worden van

'De gemeente keek naar de voetbalclub en vice versa'

hun verantwoordelijkheden. Ze moeten, onderstreept ze, niet vergeten dat ze wettelijk verplicht zijn om risico's te inventariseren en aan de hand daarvan maatregelen te treffen die de veiligheid 'zo veel mogelijk' waarborgen. De gang van zaken in Twijzel illustreert voor haar dat er veel valt te verbeteren. 'Geen der partijen toonde zich verantwoordelijk', zo stelt ze vast. 'De gemeente keek naar de voetbalvereniging en vice versa. Waarschijnlijk hadden beide geen idee hoe een en ander wettelijk geregeld was.'

Op de achtergrond speelt een privatiseringskwestie. De gemeente is eigenaar van het terrein, maar kantine en kleedkamers zijn een jaar of twintig geleden geprivatiseerd. Over de verantwoordelijkheid voor de dug-outs, ooit gebouwd door vrijwilligers, maar onderdeel van het terrein en formeel dus van de gemeente, bestond onduidelijkheid. De KNVB heeft het privatiseringsvraagstuk en de valkuilen daarvan ook ontdekt en biedt clubs daarom nu begeleiding aan.

Poortman realiseert zich dat letselschadeadvocaten zoals zij door sommigen met scheve ogen worden aangekeken. 'In de samenleving wordt wel geroepen dat je tegenwoordig niets meer kan organiseren, omdat je bij een ongeval aansprakelijk wordt gesteld. Amerikaanse toestanden, hoor

je dan. Maar dit bestrijd ik. Als je grote groepen mensen iets biedt, in het bijzonder kinderen, moet je binnen de grenzen van het redelijke de veiligheid zo veel mogelijk waarborgen. Niet alle mogelijke risico's hoeven tegen het licht gehouden te worden, maar wel risico's die reëel zijn en die letsel teweeg kunnen brengen.' Ze wijst erop dat verzekeraars veelal eisen dat er periodiek een risico-inventarisatie wordt gemaakt. Als dit correct gebeurt maar er toch schade ontstaat, kan de zaak worden doorgesluisd naar de verzekeraar.

Voorschriften

Voor dug-outs bestaan geen officiële voorschriften, zoals voor gebouwen, zo klinkt een heel ander soort kritische noot vanuit Almelo. Hier huist Erma Sport, een grote producent en leverancier van kant-en-klare dug-outs. Directeur Jeffrey Jonkman pleit ervoor dat zulke voorschriften er wel komen. 'Zowel in Nederland als op Europees niveau voeren we daarover ook gesprekken.'

Hij ziet als eisen vaak hooguit wat vage formuleringen in bestekken, van het type 'ze moeten deugdelijk verankerd worden' of 'volgens specificaties van de leverancier'. In de praktijk ziet hij regelmatig dat de verankering in de grond beneden de maat is. 'Bijvoorbeeld vastgeschroefd op een stoeptegel of aan een trottoirband. Stormt het een keer, dan worden ze uit de grond gerukt. Door het aluminium frame en de polycarbonaatplaten zijn de dug-outs weliswaar relatief licht, maar een paar honderd kilo wegen ze al gauw. Als ze omvallen en op een verkeerde plek terechtkomen, kun je daar aan ernstig letsel overhouden.'

Na het ongeval in Twijzel kwam Jonkmans bedrijf even in de publiciteit met een kortingsactie voor

Jeffrey Jonkman

nieuwe dug-outs wanneer daarmee een betonnen exemplaar werd vervangen. Verschillende clubs reageerden enthousiast, maar in bepaalde kringen klonk het woord lijkenpikkerij. Dat zit hem nog hoog. 'Die actie liep al voor dit ongeval; er werd al regelmatig gebruik van gemaakt', zegt hij. 'Het was niet om geld te verdienen; we deden het tegen kostprijs.'

Van kinderen weet je dat ze proberen overal op te klimmen, verklaart de bedrijfsdirecteur. Als zo'n betonnen dak naar beneden valt, heb je meteen een enorme klap. Hedendaagse modellen hebben een aluminium frame met polycarbonaatbeplating. Door het ontwerp zullen kinderen die modellen minder gauw beklimmen. De polycarbonaatplaten hebben een glad oppervlak, wat beklimmen lastig maakt. Bovendien hebben de daken een bepaalde ronding. 'Dat nodigt ook al niet uit om op te gaan zitten.'

Het Openbaar Ministerie moet het vizier nu richten op de sportclub. Poortman wacht met enig ongeduld op de daadwerkelijke vervolging. Ze vertelt al verschillende keren te hebben geïnformeerd, maar nog niets van het OM te hebben vernomen. Een OM-woordvoerder laat weten dat het onderzoek naar de mogelijkheden voor vervolging gaande is. 'Er is nog geen zicht op wanneer dit is afgerond.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6914

Van Wijlen

Infra | Milieu | Sport | Groen

Wij realiseren, onderhouden en renoveren natuur- en kunst-grasvelden voor alle buitensporten. Met onze disciplines infra, milieu, sport en groen bieden wij onze opdrachtgevers multidisciplinaire oplossingen. Het optimale kwaliteitsniveau garanderen wij door een uitstekend toegerust en gemotiveerd team van professionals. Daarnaast hebben wij het specialistisch materieel volledig in eigen beheer; een unieke uitgangspositie die zorgt voor een enorme slagkracht om voortvarend aan het werk te gaan.

"Wij gaan een stap verder"

INNOVEREN MET AANDACHT VOOR MENS EN MILIEU

Aannemersbedrijf Van Wijlen B.V.
is specialist en betrokken partner
in de disciplines infra, milieu, sport
en groen.

Aannemersbedrijf Van Wijlen B.V.

Heistraat 112a | 5161 GJ Sprang-Capelle | (0416) 27 95 69 | info@vanwijlen.eu

www.vanwijlen.eu

SHIBAURA EUROPE BV is importeur van professionele
Japanse tuin-, park- en golfbaanmachines voor een groot deel van Europa.

Voor ons bedrijf zijn wij op zoek naar een ambitieuze en gedreven:

VERTEGENWOORDIGER

U bent verantwoordelijk voor het begeleiden en ondersteunen van de dealers
bij de verkoop, alsmede het instandhouden en uitbreiden van ons dealernet-
werk. Hiervoor bezoekt u bestaande en potentiële dealers, bent u op de hoogte
van hun wensen en eisen en kunt u deze op klantvriendelijke en vakkundige
manier omzetten in verkoopresultaten.

Taken zijn onder andere:

- Dealers ondersteunen bij verkoop
- Demonstreren
- Deelnemen aan vakbeurzen
- Volgen en doorgeven van marktontwikkelingen

Uw profiel:

- Opleiding op MBO/ HBO niveau (bij voorkeur MTS/ HAS)
- Enkele jaren ervaring in soortgelijke commerciële buitendienst functie
- Zelfstandige, initiatiefrijke en klantgerichte instelling
- Kennis van tuin-, park- en golfbaanmachines
- Kennis van de Engelse en Duitse taal

Contactgegevens:

Shibauro Europe BV, Begonialaan 7, 6851 TE Huissen
T: 026 326 9999, E: broekstra@shibauro.com,
I: www.shibauro.com

HOFMEIJER

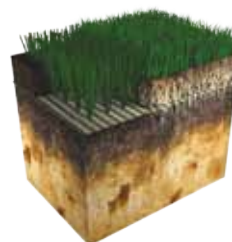
CIVIEL- EN CULTUURTECHNIEK B.V.

+1.0575.50.22.77 | WWW.HOFMEIJERVOORST.NL

Natuurlijk Geweven

Hybride Gras

Xtreme Grass

Volledig
recyclebaar

Eenvoudige
installatie

Betere stabiliteit
en grip

Optimale wortel
ontwikkeling

Duurzaam en
meer spelluren

Uniformiteit
en vlakheid

Eenvoudig te
herstellen

Normaal
onderhoud

Perfect Pitches

Vakblad Fieldmanager laat in deze rubriek de meest bijzondere projecten van de afgelopen periode zien

Ook in deze uitgave van Fieldmanager staat weer een forse opsomming van Perfect Pitches. Acht keer per jaar een verslag van de meest bijzondere projecten op gebied van sport. Uw project ook op deze projectenparade? Stuur een mail naar project@nwst.nl en u wij zenden u alle info.

OPSTELLEN BESTEK KUNSTGRASVELD ACHILLES '12 IN HENGELO

V.v. Achilles '12 kan vanaf september beschikken over een met kurk ingestrooid kunstgrasveld. Sweco heeft samen met de vereniging een ontwerp voor het sportveld gemaakt, waarbij ook voorzieningen worden aangebracht om de verspreiding van microplastics en infill te voorkomen. Vergrote inlooproosters, een kolksysteem met slibvang/afscheider, borstels en een duidelijke instructie voor de beheerders en gebruikers moeten voorkomen dat ons milieu onnodig wordt belast.

Aanneemsom voor de aanleg van het veld: € 370.000,-

Opdrachtgever: Gemeente Hengelo

Contactpersoon opdrachtgever: Mark Oude Bennink

Architect: Sweco Nederland B.V.

Contactpersoon architect: Jochem Knol, jochem.knol@sweco.nl

VERVANGING KUNSTGRAS POLMAN STADION HERACLES ALMELO

In het Polman Stadion in Almelo is binnen 48 uur het kunstgrasveld dat er lag vervangen door de nieuwe GreenFields MX Elite. Het team van CSC heeft samen met GreenFields binnen 48 uur het veld vervangen, wat een bijzonder korte periode is voor een dergelijk project. De huidige grasmat werd in de zomer van 2012 gelegd en in oktober datzelfde jaar na de wedstrijd tegen Sparta Rotterdam (2-0) feestelijk geopend. Na vijf jaar wordt deze mat vervangen. Inmiddels zijn de vorderingen van het verwijderen van de oude en het aanleggen van de nieuwe mat goed zichtbaar. Deze mat, de GreenFields MX 'Elite', wordt, in samenwerking met Koninklijke Ten Cate, GreenFields en CSC Sport aangelegd. De toplaag bestaat uit een shockpad (foam), het geweven kunstgras en een invulling van stabilisatiezand en kunststof TPE korrels.

Opdrachtgever: Heracles Almelo

Contactpersoon opdrachtgever: Rob Tousaint,
R.Tousaint@heracles.nl, 06 41 16 71 38

Architect: Design & construct door CSC Sport Zeewolde
(onderdeel Ten Cate Grass)

Contactpersoon design: Theo Ceelen, Directeur CSC Sport Zeewolde,
t.ceelen@cscsport.nl, 06 51 18 82 53

Aannemer: CSC Sport Zeewolde

Contactpersoon aannemer: Andre Ceelen,
a.ceelen@cscsport.nl, 06 22 52 48 94

Toepassing van
rubbergranulaat
van gerecyclede
autobanden in
kunstgrasvelden is
veilig voor mens
en milieu.

Rubbergranulaat in kunstgras scoort!

Inzamelen oude banden. Voor een schoner milieu.
Alle gebruikte autobanden worden in Nederland door RecyBEM
ingezameld en op een milieuverantwoorde wijze verwerkt.

www.bandenmilieu.nl

Oude
banden,
nieuw
leven.

RecyBEM B.V.

BAND & MILIEU

RENOVATIE VOETBALVELD FRIENDSHIP SPORTS CENTRE IN AMSTERDAM

Bij het Friendship Sports Centre in Amsterdam heeft De Ridder het voetbalveld gerenoveerd. Het Friendship Sports Centre, waar veelal kinderen met een beperking sporten, was niet tevreden met het huidige veld en wilde een veld van topkwaliteit hebben. De Ridder heeft onder meer de drainagestrengen vervangen en iets ondieper aangebracht. Bij hoge grondwaterstand wordt er zo nog steeds voldoende overtollig water vanuit de toplaag van het sportveld afgevoerd. Om de bespeling van het veld te optimaliseren is er ook een verschralling in de toplaag aangebracht. Poseidon Beregeningssystemen heeft een beregeningsinstallatie aangebracht, waarbij zo min mogelijk sproeiers in het speelveld zitten en rondom het veld in de uitloopstrook extra sproeiers zijn aangebracht. Naast het beregenen van het voetbalveld is ook gekozen om de trainingshoeken die buiten het veld liggen apart te kunnen beregenen.

Aanneemsom: € 80.000,-

Opdrachtgever: Friendship Sports Centre

Contactpersoon opdrachtgever: Etienne Spee, www.friendsjips.nl

Aannemer: De Ridder BV

Contactpersoon aannemer: Frank de Ridder, www.jderidderbv.nl

RENOVATIE HOOFDVELD QUICK '20 IN OLDENZAAL

Sallandse United heeft in de zomer van 2017 het hoofdveld van Quick '20 Oldenzaal gerenoveerd. Nadat de bestaande veldinrichting en grasmat is verwijderd is er een nieuw drainagesysteem en beregeningsinstallatie aangebracht. Vervolgens is het veld verschraald, voorzien van meststoffen, toplaag geprofileerd en ingezaaid. Naast de renovatie hoofdveld is de bestaande sta tribune gesloopt. Hiervoor is een geheel nieuwe sta tribune gerealiseerd welke bestaat uit betonnen liggers en daar tussen betontegels. Ook de verharding rondom het hoofdveld is geheel vernieuwd.

Aanneemsom: € 185.000,-

Opdrachtgever: Stichting trainingsfonds R.K.S.V "Quick '20"

Contactpersoon opdrachtgever: J. Damink

Stichting trainingsfonds R.K.S.V "Quick '20", Postbus 242, 7570 AE Oldenzaal

Architect: Sallandse United

Contactpersoon architect: X. Straathof

Sallandse United, Bloeme-Weide 23, 7448 PX, 06-23 80 02 17,
x.straathof@sallandseunited.com

Aannemer: Sallandse United

Contactpersoon aannemer: A. Emaus

Sallandse United, Bloeme-Weide 23, 7448 PX, 06-50297899,
a.emaus@sallandseunited.com

HOLLANDSCHE SPORTVELDONDERHOUDS MAATSCHAPPIJ AAN DE SLAG OP DE SPORTPARKEN IN VENLO

Hollandse Sportveldonderhouds Maatschappij (HSM) heeft de aanbesteding onderhoud sportparken en renovatiewerkzaamheden gewonnen. Het betrof een Europese openbare aanbesteding waaraan 6 bedrijven deelnamen. Op de sportparken Hagerhof, Maassenhof, 't Witland en Vreijenhoek zullen door HSM diverse renovaties worden doorgevoerd, zoals het aanbrengen van nieuwe drainage en bezanding van de toplaag. Het betreft in totaal werkzaamheden aan 21 sportvelden.

De werkzaamheden bestaan in hoofdzaak uit:

- Regulier en groot onderhoud van natuurgrasvelden
- Onkruidbeheersing
- Bemesting en grondbewerking van natuurgrasvelden
- Renovatiewerkzaamheden

'We kijken uit naar de komende samenwerking met de gemeente Venlo', aldus Hans Schaap van HSM. Ondanks dat de scope van de opdracht meerdere sportparken betreft, zijn de uit te voeren werkzaamheden van deze opdracht één logisch samenhangend geheel die op een eenduidige en logische wijze bijdraagt aan efficiënte communicatie en werkwijze met HSM. Bovendien is Venlo een goed bereikbare stad die graag een voorbeeldfunctie wil vervullen op het cradle tot cradle-principe.

Opdrachtgever: Gemeente Venlo

Aannemer: Hollandse Sportveldonderhouds Maatschappij

Adresgegevens aannemer: Oudendijk 94, 4285 WL Woudrichem,
info@hsm sport.nl

Kiwa ISA Sport

Veiligheid voorop!

Een te hard kunstgrasvoetbalveld vergroot de kans op blessures aanzienlijk! En blessures kun je maar beter voorkomen! Daarom is het van belang regelmatig te controleren of uw kunstgrasvoetbalvelden nog veilig genoeg zijn om op te voetballen.

Om de veiligheid van een kunstgrasvoetbalveld te checken wordt een keuring uitgevoerd. Een kunstgrasvoetbalveld werd in het verleden alleen bij oplevering gekeurd en gecertificeerd volgens de geldende FIFA-normen. Voor oudere velden, aangelegd na 2010, geldt tegenwoordig een herkeuringsplicht. Om de veiligheid te kunnen waarborgen worden kunstgrasvoetbalvelden in het 8^e jaar na aanleg gekeurd volgens de KNVB-gebruiksnorm. Alle reden om goed de vinger aan de pols te houden.

Kiwa ISA Sport helpt al meer dan vijftig jaar bij het realiseren en in stand houden van goede, duurzame en veilige sportaccommodaties. Wij helpen u graag bij het keuren van uw kunstgrasvoetbalvelden!

Kiwa ISA Sport • T: 026 483 46 37 • E: info.isa-sport@kiwa.nl
www.kiwa-isa-sport.nl

**Trust
Quality
Progress**

PROJECTEN

AANLEG O2-VELD IN ALMERE

Op sportpark De Marken in Almere is De Ridder gestart met de aanleg van een O2-veld. Dit veld gaat gebruikt worden voor American Football. In 2016 is het O2-natuurgras concept ontwikkeld om onze grasvelden op een hoger kwaliteitsniveau te brengen en te houden. Door het concept kon het werk door de gemeente Almere zonder een aanbestedingsprocedure worden gegund aan De Ridder. Het O2-concept zorgt voor een natuurgrassportveld dat tenminste 300 uur kan worden gespeeld. Dit komt door het verhogen van de capaciteit van lucht- en waterberging in de bestaande toplaag van sportvelden, omdat er een speciaal type lava wordt toegepast. Met de huidige klimaatveranderingen, waarbij we vaak grotere hoeveelheden regen in korte tijd zien (hoosbuien), is een snelle en adequate waterafvoer, maar toch een stabiele toplaag gewenst. Bij American Football is juist een stabiele toplaag een vereiste. De Ridder werkt binnen dit project nauw samen met DCM Nederland en KYBYS. Na ingebruikname zorgt de commitment van deze drie partijen ervoor dat het juiste onderhoud wordt uitgevoerd. Naast het bijhouden van een onderhoudslogboek, vindt twee keer per jaar een gezamenlijke inspectie plaats, waarbij de kwaliteit van het veld wordt vastgelegd en eventueel het onderhoud kan worden bijgesteld.

Aanneemsom: € 50.000,-

Opdrachtgever: Sportbedrijf Almere/ gemeente Almere

Contactpersoon opdrachtgever: Bob den Hoed, www.sportbedrijf.almere.nl

Aannemer: De Ridder BV

Contactpersoon aannemer: Frank de Ridder, www.jderidderbv.nl

INFILLRENOVATIE BIJ F.C. HERDEREN-MILLEN

Intergrass heeft voor de eerste maal een infillrenovatie uitgevoerd bij de Belgische voetbalvereniging F.C. Herderen-Millen. Ondanks dat de "rubber-discussie" alweer iets naar de achtergrond is verdwenen, wilde deze gemeente toch graag het zekere voor het onzekere nemen. Daarom hebben ze besloten om het rubber uit de kunstgrasmat te laten halen en dit te vervangen door kurk. Intergrass gebruikt voor een infillrenovatie een speciale machine die al het rubber eruit haalt en waarbij het zand toch nog in de mat blijft zitten. Hierdoor hoeft er aan de zandinfill niks meer gedaan te worden, waarna er nieuw kurk overheen kan worden aangebracht. Dit project was de eerste testcase voor deze machine en hij is daar ruimschoots voor geslaagd. Het veld is nadien goedgekeurd en voldoet weer helemaal aan de eisen.

Opdrachtgever: F.C. Herderen-Millen

Aannemer: Intergrass

Contactpersoon aannemer: H. Korterink, info@intergrass.nl

REALISATIE WATERBESTENDIG SPORTVELD

In opdracht van gemeente Hof van Twente realiseerde Happy Feet sports systems een klimaatbestendig en water-robust sportveld. Het veld ligt in zogenaamde Wadi, deze plek is vaak heel nat en kan bij hevige neerslag ook onder water komen te staan. Het terrein werd al intensief gebruikt door de buurt en kinderen van de naast gelegen basisschool, maar was vaak niet te gebruiken door waterproblemen. Op initiatief van de school Erve Hooyerinck is het plan ontstaan voor een waterbestendig sportveld. De gemeente Hof van Twente heeft dit idee omarmd. Het veld heeft een holle fundering (ruim 90% hol) en wordt voorzien van een dempende laag met kunstgras. In de fundering kan makkelijk 80mm water worden opgevangen, zodat zelfs extreme buien kunnen worden opgevangen. Ondertussen kan het veld gewoon gebruikt worden. Het water wordt geleidelijk weer geloosd in de naastgelegen watergang als het waterpeil daar weer voldoende gedaald is.

Aanneemsom: ruim 50 duizend euro ex BTW

Opdrachtgever: Gemeente Hof van Twente

Contactpersoon opdrachtgever: Bas Schuite, b.schuite@hofvantwente.nl

Ontwerper: Happy Feet sports systems bv

Contactpersoon ontwerper: Henk Breunissen, henk@happyfeetsports.nl

Aannemer: Happy Feet sports systems bv

Contactpersoon aannemer: Henk Breunissen, henk@happyfeetsports.nl

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6909

Nieuwe engerlingen in opkomst

In het noorden van Italië werd de Japanse kever in 2015 ontdekt

Sinds een aantal jaren is er een nieuwkomer in engerlingenland in Italië. De engerlingen van de Japanse kever (*Japanese beetle: Popillia japonica*) vormen een geduchte plaag voor grasvelden in Noord-Amerika, die zich sinds zijn introductie in 1916 vanuit New Jersey zeer snel heeft verspreid over het continent. In de jaren vijftig werd gevreesd voor het meeliften met vliegtuigen vanuit Amerika en werd ook in Nederland aandacht gegeven aan dit verschijnsel. Het is toen niet gebeurd, maar recent is de soort nu dus in Italië gesignaleerd.

Auteur: Henk Vlug, Insect Consultancy

In het noorden van Italië, in de omgeving van Turijn, werd de Japanse kever in 2015 ontdekt in grasvelden. Vermoedelijk zijn de engerlingen megekomen met plantmateriaal met aanhangende kruit. Het feit dat ze nu al een populatie gevormd hebben die schade veroorzaakt, betekent dat ze er al minstens vier jaar aanwezig moeten zijn. De eerste jaren na introductie worden ze nauwelijks of niet opgemerkt, maar de populatie ontwikkelt

zich gedurende de volgende vier à vijf jaar. We zijn nu alweer twee jaar verder en de uitbreiding (en schade) is toegenomen. In Italië is een onderzoek op gang gekomen om de populaties te volgen en in kaart te brengen. De bestrijding gaat zeer moeizaam en de middelen zijn beperkt. In Noord-Amerika wordt al sinds de jaren twintig van de vorige eeuw veel onderzoek gedaan naar deze plaag en nog steeds staat de Japanse kever volop

in de belangstelling. Naast chemische bestrijding wordt veel aandacht besteed aan natuurlijke vijanden, zoals de introductie van een verwante soort van onze *Tiphia femorata* (rozenkeverdolkwesp) en de van nature voorkomende *Tiphia*-soorten. Met wisselende resultaten wordt een – voor de Japanse kever specifiek – bacteriepreparaat (*Paenibacillus popilliae*) ingezet, dat *milky disease* veroorzaakt bij de engerlingen, wat uiteindelijk tot de dood

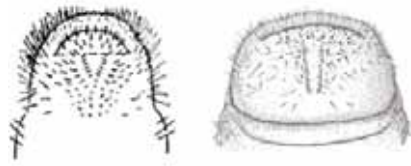
3 min. leestijd

leidt. Dit preparaat heeft (nog) geen toelating in Nederland. In de jaren negentig heeft de auteur in laboratoriumexperimenten getracht met deze bacterie de rozenkever en de junikever te bestrijden. Dit is zonder succes gebleven.

De Japanse kever heeft één generatie per jaar

De volwassen kever (foto 1) is een mooie kever, die enigszins lijkt op onze rozenkever. Ze is 8-11 mm lang en 5-7 mm breed. Over het geheel geeft de bovenzijde de indruk van een groene metaalglans met dekschilden die koperkleurig bruin zijn. Opvallend zijn de zes witte plukjes haar aan weerszijden van de dekschilden en een wit plukje op het juist zichtbare deel van het achterlijf, dat net iets uitsteekt achter de dekschilden. De engeling is een karakteristieke engeling zoals wij die kennen

Figuur 1 - Rasters van engelingen. Links Japanse kever, rechts rozenkever

In Italië is een onderzoek op gang gekomen om de populaties te volgen en in kaart te brengen

van de hier voorkomende soorten. De onderscheidende kenmerken zitten zoals gebruikelijk aan de onderzijde van het laatste en voorlaatste achterlijfsegment, waarbij opgemerkt moet worden dat er een oppervlakkige overeenkomst bestaat tussen deze soort en de rozenkever (fig. 1).

Wat hebben wij te vrezen van de Japanse kever?

De verspreiding van de Japanse kever in Noord-Amerika is zeer snel gegaan en de soort komt ook voor in gebieden waar de omstandigheden vergelijkbaar zijn met die in Noordwest-Europa. De engelingen leven van de wortels van een groot aantal grassoorten en veroorzaken hierbij de bekende engelingenschade. In tegenstelling tot de hier voorkomende volwassen rozenkever (die ook wat bladschade veroorzaakt) vreet deze kever aan een groot aantal soorten bomen en struiken (in Amerika meer dan 3000 plantensoorten). Bij deze kevervraat wordt veel schade aangericht, vooral aan bloeiende planten, zoals rozen, maar ook ernstige bladvraat (foto 2). De schade beperkt zich dus niet tot grasvelden! Op dit moment is de kever aanwezig in het noordwesten van Italië en vermoedelijk ook al in het aangrenzende deel van Zuid-Frankrijk. Met het huidige intensieve verkeer van plantmateriaal door heel Europa is het een kwestie van afwachten totdat de soort ook hier opduikt. Op een Nederlandse fotosite is al een

foto te vinden van een kever die verdacht veel lijkt op de Japanse kever. De foto is echter niet duidelijk genoeg om met zekerheid vast te stellen dat het om deze soort gaat. Introductie van de engelingen van deze kever met plantmateriaal is niet de enige mogelijkheid. Verkeer vanuit Italië kan onbedoeld bevruchte vrouwtjes meenemen, die, eenmaal hier ter plekke, eieren kunnen leggen in gras. Het 'meeliften' gaat gemakkelijk in de vakantieperiode, als je beseft dat kampeers op grasvelden staan.

De Japanse kever heeft één generatie per jaar, maar in koelere gebieden kan het voorkomen dat één generatie zich ontwikkelt in twee jaar. Dit verschijnsel doet zich bij meer soorten voor, zoals bij de meikever, die zich in drie jaar ontwikkelt, maar soms ook in vier jaar en in Scandinavië zelfs in vijf jaar. Als de Japanse kever in Nederland aangetroffen wordt, zullen de volwassen kevers naar verwachting aan het eind van juni en het begin van juli uit de grond komen.

Het verdient aanbeveling om op een aantal plaatsen in ons land feromoonvallen te plaatsen om de aanwezigheid van de Japanse kever vast te stellen. Te denken valt hierbij aan grote grasveldobjecten zoals sportterreinen en golfterreinen. Particulieren, gemeenten, fieldmanagers en greenkeepers moeten goed letten op onbekende bladvraat. Maatregelen om de kever buiten onze grenzen te houden, zijn niet denkbaar. Uitbreiding voorkomen is eveneens een moeilijke zaak. Net als de bij ons voorkomende rozenkever is ook deze soort gevoelig voor sterk verdrogende grasvelden en kan op deze wijze schade voorkomen worden. Actieve bestrijding kan uitgevoerd worden met behulp van insectenparasitaire nematoden (aaltjes), o.a. bij de rozenkever. In het Handboek Grasveldinsecten staat een nadere toelichting van de methoden om engelingen te bestrijden door middel van droogte en het gebruik van aaltjes. Meer informatie kunt u verkrijgen bij Insect Consultancy (h.j.vlug@hetnet.nl).

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6910

BUILDING THE SPORTS FUTURE

AANLEG | ONDERHOUD | LANDSCAPING

www.kunstgras.com

 J&SPORTS
AANLEG | ONDERHOUD | LANDSCAPING
WWW.JENESPORTS.COM

Wijzer Fieldmanager

Intergrass b.v.
Wethouder Kuijersstraat 7
7951 SL Staphorst
T: +31 522 463250
M: +31 652171515
F: +31 522 461055
E: rolfkortierink@intergrass.nl

Lumosa LED
Ekkersrijt 7055
5692 HB Son en Breugel
T: +31499785063
info@lumosa.eu
www.lumosa.eu

OOK HIER ADVERTEREN?

Inclusief
gratis
GIP profiel!

ATCO
**ATCO
ONDERDELEN
NODIG?**

MILATI GRASS MACHINES BV
Buitendijks 49 - 3356LX Papendrecht - Nederland
www.milati.nl

TON DE ROOIJ tenniss
aanleg • onderhoud • accessoires van tennisbanen

Ton de Rooij Tennis
Think.Feel.Tennis.

Europaweg 1A
2381 GR Zoeterwoude-Dorp
(071) 58 02 491
www.tonderooij.nl
facebook: [tonderooijtennis](https://www.facebook.com/tonderooijtennis)
twitter: [thinkfeeltennis](https://twitter.com/thinkfeeltennis)

**Gravel-plus*
Premium**

TENNISbouw
nederland b.v.

Traas en Ova Sport B.V.

Wijnbergen Sportbouw
Aanleg en onderhoud tennisbanen

Tegra Nederland BV
Rob Bolsius
Passestraat 35, 8081 VJ Elburg
T: 0650 - 203 250

**Huisman
Sportveldinnovatie BV**
Lisse
0252-418141
www.huismansportveldinnovatie.nl

Holland Sport Systems, Sportaccommodatie inrichting

Holland Sport Systems B.V.
Postbus 67 - NL-3958 ZV
AMERONGEN
Bezoekadres: Storkstraat 1c
NL-3905 KX VEENENDAAL
T: +31 343 461 199
www.hollandsportsystems.nl
www.hss-online.nl

**HAPPY FEET
SPORTS SYSTEMS**
Happy Feet Sportsystem
Burg. Martenssingel 29
2806CL Gouda
Nederland
T: 06 480 633 61
E: henk@happyfeetsports.nl

Nootenboom Sport B.V.
Aanleg en onderhoud van sportaccommodaties

Nootenboom Sport B.V.
Achterzeedijk 57 unit 7
2992 SB Barendrecht

Bezoekadres:
Achterzeedijk 57 unit 3b
T: 0180-820320

Kieskurk

Kieskurk
Lombardenstraat 22
4611 VZ Bergen op Zoom
06 - 53 150 351
www.kieskurk.nl

D.B.S. reparatie en verkoop
tuin-, park en
golfbaanmachines
maai-techniek

Cannenburgeweg 65
1244 RH 's Graveland
035 642 33 58
www.dbsmaaietechniek.nl

Klaas van Ommen
beregeningstechniek

Zuiderzeestraatweg 541
8091CP Wezep
06 - 20456702
www.klaasvanommen.com

AHA de Man

Industrieweg 23
4762 AE Zevenbergen
T: 0168-336 030
www.ahademan.com

**GRANET IMPORT
BENELUX B.V.**

**Graniet Import
Benelux B.V.**
Amerikahavenweg 2
1045 AC Amsterdam
The Netherlands
+31 (0)20 33 44 868
info@graniet-import.nl

Zonna B.V.
Markt 12, 9411 KP Beilen
T: 0593-582 444
E: info@zonna.nl
www.zonna.nl

MAJOR
www.major-equipment.com

PADEL TOTAAL.nl
Specialist in Padel Courts
De geprefereerde KralPhor-drainbeton opbouw

TENNIS TOTAAL

Verlengde Hoogeveense vaart 58
7864 TC Zwinderen, Nederland
T: 0524 291 222
E: info@tennistotaal.nl
www.allfor.nl/tennis

LMBSPORTS
MINERALS & SPORTS FIELD EQUIPMENT

LMB Sports BV

T +31(0) 475 488 580
M +31(0) 621 603 970
arthur.bink@lmb-sports.com
www.lmb-sports.com

23 NOVEMBER 2017

NATIONAAL SPORTVELDEN CONGRES
FIELDMANAGER OF THE YEAR 2018

KNVB CAMPUS • ZEIST

NATIONAALSPORTVELDENCONGRES.NL

EDITIE
11

SAVE
THE
DATE

SPONSORPAKKET CONGRES 2017

Totaalprijs € 1950,- (exc. btw)

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Alberto Palsgraaf via 06-20436728 of alberto@nwst.nl.

SPONSORS
FIELDMANAGER OF THE YEAR

Zoden op het veld

Er is niks mis met de keuze om een ander infillmateriaal te gebruiken, maar als beheerder of beleidsambtenaar moet je dat toch **los zien van de hype**

Het is half augustus en we zitten al meer dan honderd dagen zonder kabinet. Daar wordt veel over geklaagd, maar persoonlijk vind ik het wel verfrissend. Is het u ook opgevallen? Al drie maanden of langer geen politici meer op de voorpagina van de krant die voorstellen de lucht in slingeren die in werkelijkheid gewoon flaters of losse flodders zijn. 'Een ballontje oplaten', wordt het ook wel genoemd. Iedereen weet dat het nergens over gaat en dat dit voorstel het in de verste verte nooit zal halen, en toch worden de kranten er weer vol mee geschreven. Hopelijk vindt u dat wij als vakblad het anders doen. Ook als redactie van dit vakblad kunnen wij onszelf jammer genoeg niet loszingen van de waan van de dag, hoe goed we daar ook ons best voor doen. Iets wat vandaag heel belangrijk lijkt, blijkt na verloop van tijd eigenlijk een losse flodder. Het SBR-verhaal hoort daar in mijn visie ook bij. Er is niks mis met de keuze om een ander infillmateriaal te gebruiken, maar als beheerder of beleidsambte-

naar zou je dat toch los moeten zien van de hype. Je weet dat zo'n onderwerp weer wegeeft en het is jouw taak om ondanks de hype en de waan van de dag een goede beslissing te nemen. Of eigenlijk zul jij als beheerder die beslissing in de meeste gevallen niet nemen, maar is jouw inbreng wel cruciaal bij het uitbrengen van het advies aan de politiek en de sportveldbestuurder. In de sportwereld zijn er overigens meer zaken die net als SBR gebukt gaan onder de waan van de dag. Wat denkt u bijvoorbeeld van de tegenstelling kunstgras/natuurgras? We lezen constant in de krant dat de BVO-clubs in de eerste en eredivisie allemaal terug willen naar natuurgras, maar we lezen nooit wie dat gaat betalen. Het is natuurlijk bizar dat er in een wereld waar 500 miljoen wordt betaald voor een snotneus die een beetje kan ballen, niet een paar grijpstuivers beschikbaar zijn voor een goed veld. Het Weuro-toernooi van de afgelopen maanden heeft bewezen dat het allemaal niet zo moeilijk is. Als je maar wilt, komt dat veld er gewoon, maar hou op met die komkommerv verhalen in de krant over alle BVO's die weer op natuurgras gaan spelen. Dat zet geen zoden aan de dijk – of moet ik zeggen: zoden op het veld?

Het is natuurlijk bizar dat er in een wereld waar 500 miljoen wordt betaald voor een snotneus die een beetje kan ballen, niet een paar grijpstuivers beschikbaar zijn voor een goed veld

Met vriendelijk groet,
Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Hoofredacteur

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6911

De partners van

Fieldmanager

Groen Techniek Holland 2017

12|13|14 sept

Drie demodagen lang hét vakevenement
voor professionals in de openbare ruimte

Walibi-Biddinghuizen

www.groentechniekholland.nl

- ruim 450 merken op 125.000 m² beursterrein
- groot aanbod exposities én demonstraties van machines en gereedschappen
- op centrale locatie, goed bereikbaar en dichtbij parkeren